

ŽIVLJENJE IN SVET

STEV. 5.

V LJUBLJANI, 30. JULIJA 1933.

KNJIGA 14.



W. LEIBL

»DIVJI LOVCI«

ČLOVEŠKI OBRAZ V PREDZGODOVINSKI DOBI

Marljivost raziskovalcev je odkrila človeška okostja ali dele okostja, izvirajoče iz sive davnine. Neprekinjena veriga znamenitih najdb drži tako daleč, da se pojavlja dvom, so li najdeni odlomki bili že del človeka, ali pa so le ostanki živali, ki je bila na najboljšem potu, da se postopoma in v nešteti pokolenjih razvije v človeka. Te kosti omogočajo učenjakom, da si ustvarjajo približno sliko razvoja od sesalcev višje stopnje do pravega človeka. Pri tem so več ali manj opravičene razne slutnje in teze. Pogled na okostja pradavnega dvoonožca neposvečenemu človeku ne pove prav ničesar. Kdor se ne bavi s to zanimivo vedo temeljito, ne bo opazil nikake razlike med posameznimi lobanjami, med katerimi vendar leže tisočletja razvoja.

Zato je učenjakom često prišlo na misel, da bi najdena okostja in lobanje odeli z mesom, z lasmi ter jih opremili z vsem potrebnim, da bi tudi nepoučeni ljudje imeli vsaj približno predstavo o vnanjosti naših prapradedov. Na nesrečo pa je tako delo tako poljubno, da izdelkom ne moremo pripisovati skoraj nikakršne avtentične veljave. Saj vemo, da so lobanje tisočev popolnoma enake, dasi so bili obrazi, ki so v življenju zakrivali lobanje, gotovo drug drugemu popolnoma neslični. Vrh tega imamo dve vrsti takih rekonstrukcij. Ako nad isto lobanjo poskuša svoje spretnosti antropolog brez kiparske žilice, bo njegovo delo pač vestno in zanesljivo, gotovo pa ne bo všeč občinstvu, ki bi si želelo nekoliko lepšega in ne tako divježivalskega praočeta. Kadar pa se loti dela kiparsko nadarjen učenjak, ki zanemarja antropološka dognanja in se da voditi svoji umetniški domišljiji, dobimo impozantno postavbo pračloveka, pri kateri pa o vsaki podrobnosti lahko podvomimo, da-li je v soglasju z resničnostjo. Dela te vrste tedaj nimajo druge vrednosti, kakor da ponazarjajo podmeno te ali one antropološke šole. Priznati pa moramo, da kljub temu niso brez čara zanimivosti, saj je človek silno radoveden in na vso moč želi spoznati vnanjost davnih prednikov.

Profesor kolumbijske univerze Mac Gregor v New Yorku pa združuje v sebi takisto priznanega učenjaka na polju

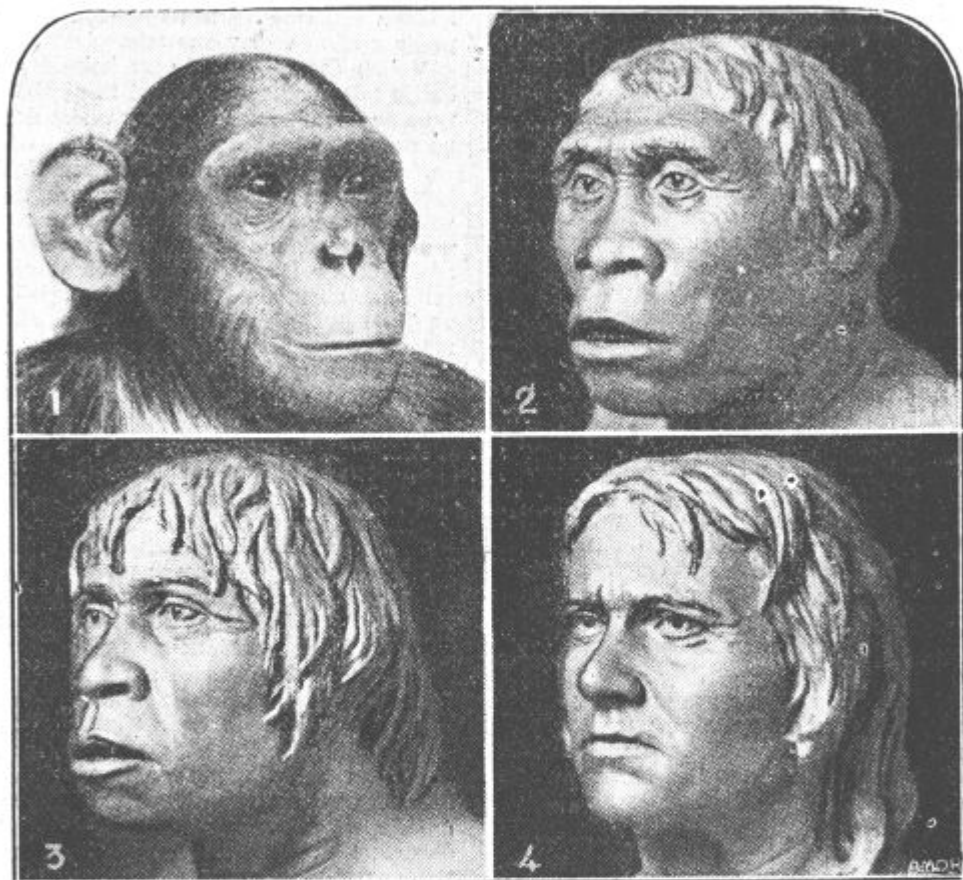
antropologije, kakor spretnega kiparskega delavca, zato so njegove rekonstrukcije pračloveka na temelju okostja po vsej priliki verjetnejše, nego slična dela drugih rekonstruktorjev. Ta učenjak je napravil kipe pračloveka v dolgi vrsti njegovega razvoja od šimpanza pa do cromagnonskega človeka, ki je bival v Evropi ob koncu ledne dobe in je moral biti najbrž zelo podoben današnjemu človeku. Za vmesne stopnje razvoja si je imenovani učenjak izbral pitekanropa z Jave, Neandertalca ekantropa iz Južne Anglije in človeka iz Cro Magnona.

V tej vrsti se da pripisati nesporna resničnost le prvemu in poslednjemu od razvojne lestvice. Še danes imamo namreč opice iz vrste šimpanza, ki je med vsemi opicami najbolj podoben človeku. Ostanki človeka iz Cro Magnona pa so tako obilni, tako zelo brez vrzeli ter tako dobro ohranjeni, da njega rekonstrukcija ni združena s težavami in s preštevili dvomljivimi možnostmi. Pri ostalih treh kipih pa so možnosti napak in zmot seveda močno verjetne. Pred vsem zanje nimamo dovolj podlage v pomanjkljivem in slabo ohranjenem okostju. Kipar in antropolog Mac Gregor je mogoče komaj na temelju lobanje izvršiti rekonstrukcijo, ki je vsaj v pretežnem delu verjetna. Iskal je predvsem opornih točk za podobnost z naslednjim kipom, upoštevajoč vse elemente predidčega. S tem je tedaj postavil podmeno, da doslej odkriti ostanki predstavljajo neprekinjeno vrsto v razvoju in da bi se bil človek razvijal povsod enako. V resnici pa nimamo dokaza za to, da bi bil razvoj človeka z Jave enak razvoju evropskega pračloveka.

Ako primerjamo kip šimpanza s kipom pitekanropa, vidimo, da imata oba še zelo veliko čisto živalskih znakov, vendar pa nam je jasno, da imamo pri slednjem opraviti že s človekom. Med tema dvema kipoma je tedaj meja dveh svetov: živalskega in človeškega. Neandertalski človek nam je že bolj znan, saj imamo njegova okostja, iz katerih nesporno lahko zaključujemo njegov človeški značaj. Življenje pitekanropa spada po vsej verjetnosti v starejšo dobo nego je ledna, najkasneje pa je živel v razdobju med obema velikima lednima

dobama. Neandertalec je že daleko mlajši, saj je sodobnik zadnje diluvijske dobe. V primeri s kipom pitekanropa so pri neandertalskem človeku izginili že vsi opičji znaki. Lobanja in nos sta še vedno potlačeni, vendar kljub vsemu ni možen več dvom, da bi to ne bil že človek.

gorja, čisto sličen današnjemu človeku. Pa v resnici tudi nimamo nikakih dokazov za to, da bi moral biti močno različen od sodobnega človeka. To bitje, ki je stene svojih jamskih bivališč pokrilo z risbami in slikami, je moralo imeti visoko razvit dar opazovanja in zelo fin umetniški čut.



1. šimpanz — 2. Pithecanthropus z otoka Jave — 3. Ecanthropus iz Anglije — 4. Človek iz Cro Magnona

Najbolj hipotetičen med vsemi je kip eoantropa, od katerega imamo silno malo ostankov, ki so razen tega še zelo nepopolni. Obraz ima še nekaj opičjega, kar bi pomenilo prej nazadovanje v razvoju v primeri z neandertalskim človekom, zato pa sta čelo in čelna votlina bolj razvita. V ostalem se ne da trdno določiti, v katero dobo spada južnoangleški človek, zato je prognatizem, ki ga opazamo v opičjih znakih na obrazu morda le nekoliko utemeljen.

Cromagnonski človek, ki je živel v votlinah kamene dobe pred 20 ali 25 tisoč leti, bi bil, sodeč po kipu Mac Gre-

Priobčujemo slike Mac Gregorjevih rekonstrukcij, ker to zaslužijo po svoji zanimivosti, ne prevzemamo pa s tem nikakršnega jamstva za njihovo pravilnost. Naši čitatelji bodo z njimi gotovo dobili nekaj dragocene pobude za svojo domišljijo in precej podpore za več ali manj pravilne predstave o pračloveku.

S. R.



STEKLINA – PASJA STEKLINA

DR. AVGUST KORBAR

Pred kratkim časom sem čital v enem ljubljanskih dnevnikov, da je v Kozjem na Štajerskem umrl za steklino neki mož, ki malenkostnemu ugrizu steklega psa ni pripisoval nikake važnosti in se ni podal pravočasno v zdravniško oskrbo. Ta in pa drugi taki primeri so me napotili, da napišem par besed o steklini.

Steklina je prav za prav živalska bolezen. Najčešče obolijo izmed živalj na steklini psi, redkejše drugi sesalci: mačke, govedo, konji, ovce, koze, opice in jako redko tudi perutnina. Na steklini bolne živali potem po ugrizu prenašajo bolezen na druge živali in tudi na človeka.

Na steklini bolna žival izloča velike množine sline in če pride ta slina z ugrizom v človeško telo, se človek okuži s steklino. Ni treba, da je rana velika, včasih je dovolj neznatna ranica, ki jo komaj opazimo. Seveda so večje rane v mišičju, posebno pa še na obrazu in rokah nevarnejše, ker vzročnik stekline v teh primerih prej pride do možganov. Vendar pa moramo vedeti, da ti vzročniki stekline pridejo v naše telo lahko tudi skozi najmanjšo ranico na koži. Ni potreba, da nas pes ugrizne, večkrat je dovolj, da pride okužena slina v dotiko z ranico, ki smo jo že prej imeli.

Vzročnika stekline prav za prav še ne poznamo, vemo pa, da se naseli v prvi vrsti v možganih in živčevju in da je v velikih množinah v slini na steklini bolnih živali.

Steklina pri živalih nastopa običajno kot besnilo; žival — pes ne pozna in ne uboga več svojega gospodarja, laja hripavo, dirja okol, in grize vse, kar mu pride na pot, hrane ne žre, ne pije vode, iz gobca pa se mu cedi obilna slina. To stanje besnila pri psu traja nekaj dni, potem pa nastopa omrtvenje — mrtvoud in končno žival pogine.

Steklino prenašajo bolne živali lahko tudi že nekaj dni prej, preden pri njih nastopijo ti jasni znaki stekline, t. j. besnilo. V prav redkih primerih pa pri živalih sploh ne pride do besnila, ampak takoj nastopa omrtvenje.

Inkubacija, t. j. doba od ugriza, ozir. od okužitve s steklino pa do prvih pojavov te bolezni pri človeku, traja navadno do dva meseca, neredko pa je krajša, posebno pri malih otrocih, ali pa tudi dalj-

ša, do 6 mesecev in še več. Ta inkubacijska doba zavisi deloma od mesta in jakosti rane, zadane z ugrizom. Če je rana bližje možganov, je tudi inkubacijska doba krajša. Zavisi pa tudi od tega, kakšna množina vzročnikov stekline je prišla s slino v človeško telo.

V tem času inkubacije se bolniki počutijo popolnoma kot zdravi in okužena rana se navadno zaceli kakor vsaka druga rana.

Nekaj dni pred izbruhom bolezni dobi bolnik lahko povišanje temperature, navadno tudi glavobol, v zaraslini rane in v okolici zarasline pa čuti navadno srbenje, bolečine itd. V primeru, da je bila rana na nosu, dobi bolnik abnormalen vonj. Če je bila rana v bližini ušesa, sliši neke čudne zvoke itd. Obenem pa je bolnik jako potr in nima teka. Kakor od nekakega notranjega nemira gnan hodi mnogo okoli in se po zelo dolgih izprehodih čuti malo olajšanega. To, če bolnik ne ve, kaj ga čaka. Če pa ve, kaj mu preti, potem je razumljivo, da je njegov nemir še večji.

Po teh predznakih, ki trajajo tri do osem dni, nastopajo pravi znaki stekline. Bolnik dobi v prvi vrsti hude krče v požiralni in dihalni muskulaturi. Kakor hitro poskuša popiti nekaj tekočine, se ta muskulatura krčevito skrči in na ta način prepreči požiranje tekočine, pri tem pa bolnik silno trpi. Tudi dihanje na steklini obolelega je zaradi krčev dihalnega mišičja jako neredno. Taki krčeviti napadi v požiralnem in dihalnem mišičju se ponavljajo vedno pogosteje, obenem pa raste tudi jakost in trajanje teh napadov. Pogled na bolnika v tem stanju je strašen. Večkrat je dovolj, da bolnik vodo samo vidi, ali pa sliši žuborenje tekoče vode in že dobi tak krčevit napad (hydrophobia). Včasih sproži tak krčevit napad tudi samo lahko tresenje bolnika ali pa že sam dotik, večkrat je dovolj že sama svetloba.

Ti strašni napadi se ponavljajo vedno pogosteje, odmori med njimi pa so vedno krajši. Obstoja velika opasnost, da se bolnik zaradi krča dihalne muskulature zaduši in večkrat se to tudi v resnici dogodi.

V istem času, ko začno ti napadi, je bolnik skrajno nemiren, vedno in vedno hodi po sobi. Gibi so mu trepetajoči. Izloča mnogo sline, ki pa je zaradi krčev

v požiralnem mišičju ne more požreti in mu zato teče slina iz ust. Tudi v odmornih med napadi je dihanje bolnika neredno. Glas mu postane hripav, govori kratko in sunkoma. Dogodi pa se le prav redko, da bi na steklini bolni ljudje napadli in ogrizli svojo okolico. Čez nekaj dni temperatura poskoči od 38° na 39°, 40° in 41° in je kratko pred smrtjo še višja. Bilo je jako pospešeno. Večkrat potem že sledi smrt. Če bolnik prej ne umre, traja to stanje pol do tri dni, redko dalj časa. Kratka 2 do 18 ur trajajoča doba zaključuje strašno sliko krčevitih napadov. Krči in nemir popuste, nastopi pa velika slabost in omrtvenje. Omrtvenje včasih prične na poškodovanem delu telesa, včasih nastopa kap polovice telesa, ali pa se omrtvenje širi od nog navzgor

na druge dele telesa. Bolnik kmalu izgubi zavest in umrje. Smrt nastopa navadno šesti dan po izbruhu bolezni.

Včasih, in to neredko, pa nastopa pri človeku steklina tako, da že po prvih predznakih nastopa omrtvenje, brez vsakih krčevitih napadov itd. — mirna (tiha) steklina.

Ugotovitev — diagnoza bolezni je v začetku, ko še nimamo jasnih znakov, jako težka. Posebno, ker navadno ne vemo, da je bolnika ugriznil pes. Ko pa nastopijo: nemir, krčeviti napadi in ko se cedi slina iz ust, pa je ugotovitev bolezni lahka, ali na žalost, pomoč je že skoraj brezuspešna.

(DALJE)



FILMSKA UMETNICA KRISTJANA GRAUTOFF

BLISK IN GROM

Ko je vladal v Egiptu Ramesses III., to je bilo okrog leta 1108. pred našim štetjem, je pustil pri neki stavbi v Medinet Abu pozlatiti konice drogov, ki so jih tamkaj postavili. Drogovi naj bi namreč služili kot strelovodi. Z nekega napisa na templju v Denderi vemo, da so bili okoli razpostavljeni, z bakreno pločevino okovani jambori mišljeni kot obrambno sredstvo proti streli. Stari kulturni narodi so torej že v pradavnih časih poznali pripomočke za odvajanje strele, toda njih znanje je bilo le plod dolgotrajnih izkušenj. Da bi si znali pojave pri nevihtah tudi prav razlagati, o tem ni doslej ničesar znanega. Šele 3000 let kasneje so se pojmi o teh rečeh razbi-strili.

Prav do 18. stoletja se imeli učenjaki o naravi nevihte še zelo napačne ali vsaj meglene pojme. Blisk je veljal za vnetje gorljivih sopar, pri kojih eksploziji se sproži grom in lahko nastane tudi ogenj. Šele ko se je začela znanost natančneje baviti s prirodno silo elektriko, ko so se začela zlasti študirati električna izpraznjevanja, se je učenjakom posvetilo, da sta električna iskra in blisk vidni znak istega fizikalnega dogajanja.

Da je grom spremljevalni pojav bli-ska, je danes vsakomur znano. Strogo gledano je pa tudi blisk samo spremljevalni pojav, ker predstavlja samo izenačenje visokih električnih napetosti in nastanek teh je vzrok nevihte. Torej spadajo stvarno k neurju tudi: pekoče sonce, dušljiva soparica, grmadenje oblakov in potlej veter in vihar, dež in toča, in naglo ohlajenje, ki niso zgolj znailci ali spremljevalni pojavi nevihte.

V zvezi s tem si je treba v prvi vrsti razjasniti, kako tiste visoke električne napetosti prcv za prav nastanejo? Ze v normalnih okoliščinah vlada med elektriko zemeljske površine in ozračja neka razlika v napetosti, ki je na vsak meter višine za 100 voltov večja. Zemeljsko površje je negativno, ozračje pa pozitivno električno. To pomeni, da so molekuli zraka izgubili naboje negativne elektrike, tako zvane elektrone, ki so se odvedli v zemljo. Če sonce zdržema in močno pripeka na zemljo, in če ni vetra, nastajajo mogočni navpični zračni tokovi, ki nesejo s seboj močne električne naboje. Ako se ta pojav ponavlja, utegneje postati napetostne razlike izredno velike. Merili so že 7000 voltov na meter in še več. Ko pa

pridejo navpični tokovi toplega, z vlago nasičenega zraka dovolj visoko, se začne vodna para zgoščevati v kapljice, pri čemer se tvorijo tisti tipični viharne oblaki, ki jih poznamo kot črne težke sklade na nebu.



Blisk nad Empire State Buildingom v New Yorku

Slednjič narastejo električne napetosti do tolikšne mere, da se zrak med posameznimi naboji prebije v obliki električne iskre. Bliski lahko preskakujejo med pozitivno električnimi oblaki in zemeljskim površjem, ali pa med pozitivno električnimi in neelektričnimi oblaki. V slednjem primeru se namreč neelektrični oblak naelektri po tako zvani električni razdelbi ali influenci, na ta način, da se poprej enakomerno porazdeljeni električni naboji uredi na skrajnih koncih. Na tistem koncu, ki je najbližji električnemu oblaku se zbere negativna, na nasprotnem koncu pa pozitivna elektrika.

Ko človek prvokrat vidi dobro fotografirano bliska ali strele, se čudi, da nima tiste cikcakaste oblike, ki je je vajen s slik. O kaki ostri, zobčasti liniji ni na fotografični plošči ne duha ne sluha, pač pa je blisk zmerom videti kot vijugasta, kačasta črta z več drobnimi in debelejšimi vejami. Podoben je veletoku z mnogimi pritoki na zemljevidu. Če se fotografična kamera med snemanjem naglo premika prečno na smer bliska, potem se pokaže blisk sestavljen iz več tesno vzporedno ležečih linij. Ko si je namreč strela že enkrat prebila pot skozi zrak, potem šine po tej poti večkrat sem ter tja. Opazovali so strele, ki so po štirinajstkrat zaporedoma preletele isto pot. Gre torej za oscilirajoče ali nihajoče električne izpraznitve.

Trajanje bliska je silno kratko kvečjemu tisočinko sekunde. Napetosti, pod katerimi preskoči strela, so zelo velike: 50 do 100 milijonov voltov, dočim je jakost strele, ki kaže množino elektrike, katero transportira, sorazmerno dosti manjša. Cenitve so zelo različne v mejah od 20 do 300 amperov v sekundi. Tudi dolžina strele je zelo različna. Od oblakov do zemlje ne more biti večja od dveh do štirih kilometrov. Bliski, ki preskakujejo med oblaki, so normalno še krajši. Znani pa so tudi znatno daljši bliski. V Alpah je nekoč preskočil blisk iz oblaka v oblak na razdaljo 49 km.

Vsi navedeni podatki se nanašajo na najbolj pogosto obliko, to je na progaste bliske. Lahko pa se pojavi blisk tudi še v drugih oblikah, čeprav razmeroma zelo poredkoma. Ploskovni blisk razsvetljuje cele oblake s tako zvanimi tlečimi izpraznitvami. To so slične električne izpraznitve, ki svetijo v ceveh reklamnih napisov. Nizasti blisk sestoji iz vrste svetlih točk, ki so videti kakor nanizane na vijugasti črti.

Najredkejša in najskrivnostnejša oblika je tako zvani kroglasti blisk. Žareča krogla v velikosti otroške glave se ali polagoma premika po prostoru, ali pa drsi vzdolž predmetov, puščajoč za seboj ožgane sledove. Mahoma pa se krogla razpoči v nič, včasih nalahko, včasih pa s silnim treskom in napravi dostikrat veliko razdejanje.

Grom, kot spremljevalni pojav bliska, je čisto akustične narave. Kdor je že kdaj stal blizu influenčnega stroja, se bo gotovo spomnil na prasketanje, ki se sliši med preskakovanjem električnih isker. Grom je prav takšno prasketanje, samo v tistem merilu glasnejše kakor so

silnejše električne iskre, ki preskakujejo. Vsako iskro spremlja pok, ki nastane zaradi tega, ker se zrak pod visoko temperaturo električne iskre trenutno silno segreje. Segret zrak ali plin se stisne in tisti pritisk se kot močan zvočni val razširi po prostoru. Tisto, da blisku ne sledi en sam pok ampak bobneč grom, izvira samo od odmeva, ker se pok večkrat odbija od bližnjih in daljnih oblakov.

Iz časa, ki poteče med bliskom in gromom, se lahko zelo točno zračuna, kako daleč od nas se je zabliskalo ali treščilo. Svetloba se namreč širi z brzino 300.000 kilometrov na sekundo po prostoru, tako da praktično, za omejene predele na zemlji niti računati ne moremo, da bi svetloba nekam prej prišla kakor drugam. Blisk torej vidimo isti trenutek, ko nastane. Zvočni valovi, ki nam prinašajo grom na ušesa, pa napravijo samo 330 m dolgo pot na sekundo. Širijo se torej skoraj milijonkrat počasneje nego svetloba. Za praktičen račun kako daleč od nas se je zabliskalo, je treba prešteti samo sekunde, ki so minile od bliska do groma, njih število deliti s tremi, pa imamo že oddaljenost v kilometrih.

Če je nevihta od nas tolikanj oddaljena, da vidimo le še odsev bliskov na obzorju, grmenja pa ne slišimo, potlej govorimo o bliskavici. Nevihte se včasih pomikajo z velikansko brzino nad zemljo. Štirideset kilometrov na uro ni nič nenavadnega. Le velike vodne ploskve ali široki, naglo tekoči vodni toki jih utegnejo sem pa tja ovirati.

Ko se slednjič izravna čezmerne napetosti v zraku in ko se vodne mase v obliki padavin izpraznijo na zemljo, se ozračje spet ohladi in pomiri.

Po razpravi dr. A. Eichmanna.

SLANA VODA ZA ŽEJO

Gospodarstvo telesa z vodo je v tesni zvezi s soljo. Voda, ki nima enakega osmotskega pritiska kakor kri, se skozi ledvice in kožne žleze naglo izloči iz telesa. Ako pije človek za žejo prav dosti vode, čaja ali mleka, potlej si nalaga samo nekoristen balast, ki ga telo prav kmalu vrže s sebe. Pri sportnem udeleževanju bi si morali gasiti žejo z izotonsko raztopino kuhinjske soli, to se pravi z vodo, ki sta ji na vsak liter primešani dve kavini žličici soli. Take pijače zadostuje mnogo manjša količina, da se za del časa vzpostavi potreben tekočinski pritisk.

NAŠA DNEVNA HRANA

Marljivi raziskovalci nas včasih osrečijo z najdbami davnih predpotopnih pošasti, zmajev in čudovišč, da nam dokažejo resničnost narodnih pravljic, ki vedo pripovedovati o sličnih pošastih. Ob poročilu učenjaka bi nas obšla zona, ako bi ne vedeli, da so časi teh grozovitih živali že minuli in da gre le za



Črvič, podoben morskemu volku. Šele pod drobnogledom lahko opazimo njegove grozne čeljusti

njihove na sto in sto tisoč let stare ostanke, okostja, zobe itd. Vendar pa je naš svet še kljub temu poln zmajev, ki so sodobniki sedanjega človeka, dasi so daleko starejši po svojem poreklu nego vse že v sivi davni izumrle vrste čudovišč. Ta grozotna bitja žive na naši zemlji v nešteti milijardah, naša sreča pa je, da so tako majhna, da nam jih odkrije šele zelo dober drobnogled.

Karkoli pogledamo pod drobnogledom, kapljo vode, košček zemlje, ščep peska itd., povsod se nam odkrije gomazenje ostudnih zverin s širokimi gobci, ki se neprestano poganjajo za plenom ali prepletajočo se gnečo črvov, ki služijo v hrano močnejšim in bojevitejšim sodrugom. Znanost imenuje te nitkaste črve nematode in jih pozna že kakih 5000 vrst. Pri nematodih se izvršuje zakon prirode, ki vsem svojim otrokom nalaga dolžnost čim večje množitve, kakor pri nobeni drugi živali ali rastlini na božjem svetu. Ako

bi ostalo pri tem, bi nematodi skoraj zagospodarili na zemlji.

Znanstveno raziskovanje je dognalo, da nematodi po večini niso nevarni človeku. Potujejo skozi človeško telo in ga brzo zapuste, ker jim ne nudi ugodnega bivališča. Samo nekoliko vrst nematodov je, ki se lotijo človeka in si izberejo za svoje življenje njegovo črevesje. Pred vsem so to ikre, greznični črv in trakulja, ki pa je že naravnost orjak v tej družini. Ti opasni zajedavci niso predmet pričujoče razprave, ki je namenjena samo mikroskopsko majhnim nematodom.

Te živalce so v razvoju še zelo zastale. Namestu okostja imajo nekako steklasto kožico, ki takoj razpade, kadar živalca pogine. Njih telo sestoji v glavnem iz prebavnega kanala, iz zelo preprostega živčevja in iz nekaterih organov, kakršne imajo tudi živali višje vrste. Nimajo pa dihalnih organov in krvnega obtoka. Kljub temu bi



Morski črv. Gnusna stonoga, ki meri v resnici komaj en milimeter

jih nepoučen človek smatral za popolnoma razvite živali, ako bi imela velikost psa. Visoke starosti te živalce seveda ne čakajo, ker se različne vrste med seboj neprestano žoro ali pa postajajo plen žuželk.

Grški modrec Aristotel je prišteval nematode k žužkom. Mislil je pri tem na ličinke, o katerih je bil prepričan, da same od sebe nastanejo v blatu in se potem spremenijo v muhe. Toda nematodi ostanejo črvi vse življenje. Sicer se tudi pri njih opažajo nekakšne

izpremembe, ki pa se tičejo v glavnem le plojenja. V tem pa so nematodi kakor dovršeni stroji. Komaj se rodi, že se pari in leže jajčeca. Tako bi ta narod črvičev že davno preplaval vso zemljo, da ni posegla vmes mati priroda in mu začrtala meje razmnoževanja. Za to vlogo so določene žuželke in nekateri vrstam so nematodi glavna hrana.



Zmaj, kakršnega poznamo iz bajk. S prostim očesom ga seveda ne vidimo, ako gledamo kapljico vode

Vsaka samica zleže do 60 milijonov jajčec, kar je gotovo rekordno število v vsem živalstvu. Na zemlji ni prostora brez nematodov. V večnem snegu na Spizbergih, v blatu morskih globočin tropskega pasu, na vseh rastlinah in živalih, na vseh predmetih vsakdanje rabe — povsod žive nematodi. Nesrečen bi bil človek, ako bi imel tako ostro oko, da bi jih lahko videl kakor pod drobnogledom. Zagnusila bi se mu vsaka jed in voda bi mu bila nekaj nad vse ostudnega. V suhem morskem pesku so na površini, ki jo pokrije človeška noga, ugotovili 3000 teh živali. Berlinski profesor doktor Cobbe, ki je vse svoje delo posvetil nematodom, se je tudi podvrjel trudu, da približno izračuna njihovo število. Dobil je število, ki se začneja s številko 2, tej pa sledi 19 ničel.

O načinu življenja teh komaj milimeter dolgih črvičkov vemo še vedno jako malo. Vsaj ne dovolj, da bi vedeli, katere vrste so nam koristne, katere pa nevarne. Vse vrste namreč ne zaslužijo našega srda. Nekatere nam pomagajo v borbi proti žuželkam, ki

bi se brez nematodov tako razplodile, da bi uničile vse življenje na svetu. Tako pa si nematodi in žuželki vzajemno onemogočajo popolno gospodarstvo. Črviči žive kot zajedalci v žuželkah in jih učinkovito iztrebljajo.

Kakor vse živali nižje vrste imajo tudi nematodi tako silno odpornost proti vnanjim vplivom, da jih človek lahko zavida zaradi nje. V tečajnem ledu, kjer druga živa bitja zmrznejo ali v vročih vrelicah, kjer se oparijo, se nematodi počutijo enako dobro. Lahko jih kuhamo ali posušimo, pa le ne poginejo. Dr. Cobbe jih je odkril v pljučih gaščeric, med krempljčki ptic in povsod, kamor je naperil svoj drobnogled. Po svoji odpornosti so podobni bakterijam, niso pa z njimi v nikakršnem sorodstvu.



Ogromna kača pod drobnogledom, ki je dolga v resnici le 2 milimetra

Samici ni treba skrbeti za jajčeca. Priroda sama poskrbi za potomstvo. Jajčeca kot fin prah razneso vetrovi, vode, prenaša jih vsako živo bitje, požirajo pa jih žuželke, ki ne slutijo, da so si s tem nakopale smrtnega sovražnika. V žuželkah se iz jajčec izležejo nematodi, ki s svojim zajedalskim življenjem umore gostitelja. Zlasti kobilice so v velikih množinah žrtve nematodov.

Razvojni potek nematodov je učenjakom doslej popolna uganka. Odkrili so jih zaprte v jantaru, zato so gotovo med najstarejšimi prebivalci zemlje, ako niso kar najstarejši. Najbrž pa so nastali obenem z drugimi živalmi, ker je morala narava poskrbeti, da se ne

bi ena vrsta preveč razmnožila v škodo druge. Priroda namreč ljubi pestrost in mnogolikost. Zaradi ravno-

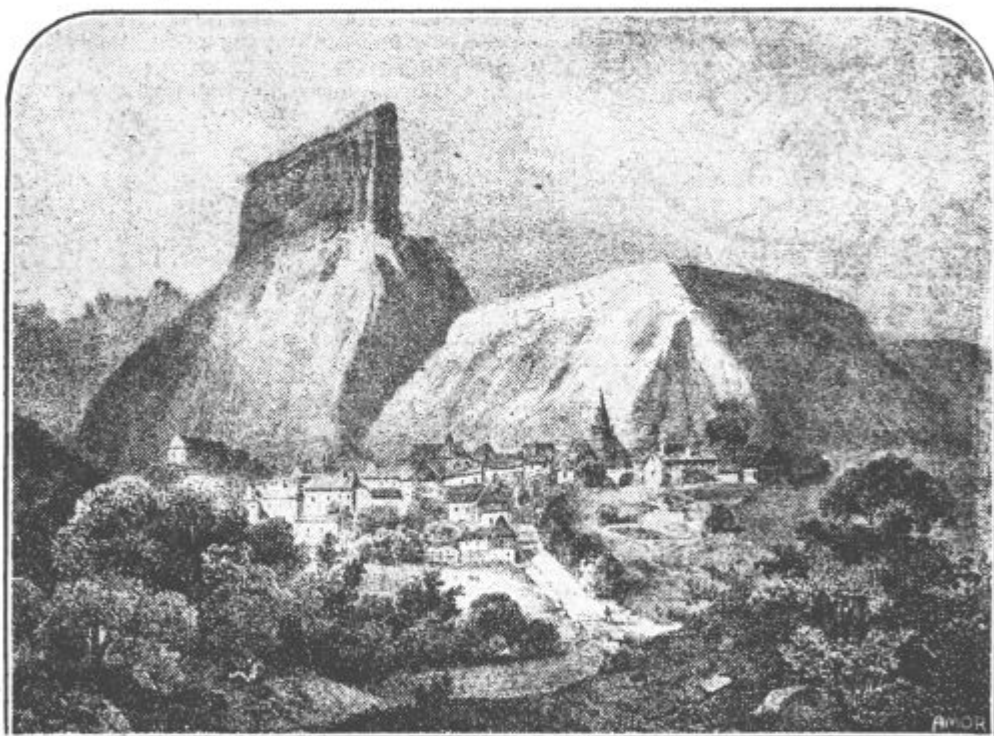
težja med živalskimi vrstami je ustvarila nematode, požrešne mikroskopske zmaje. Kr. K.

MONT AIGUILLE

V francoski pokrajini Dauphinéji štrli nalik stoječi domini 2097 m visoka gora Mont Aiguille, kjer je ljudska domišljija videla nekdanje bivališče pogorskih botanikov. 60 km daleč od Grenoblea se dviga v višave ta vrhunec, imenovan svoje dni: Mont Inaccessible (lat. Mons inaccessibilis, nedostopen hrib), ki ga

nist, se vidi obilo belega perila, kakor ga ljudje obešajo v zrak na sušenje. Razen tega opažajo tam lepega ovna s sedmerim runom, bolj belim od samega snega. Kaj je to perilo, kaj ta mrkač? Mrkača je utegnil orel odnesti na vrh in ga tam pozabiti, je ugibal Rabelais.²⁾

Ko je francoski kralj Karel VIII. jahal s svojim spremstvom mimo izziva-



MONT AIGUILLE (po stari litografiji)

prvič v zgodovini omenja angleški letopisec Tilsbury l. 1211. Pošastna grmada iz apnenca je veljala prebivalcem okolice za vilinsko in zlokobno vse do konca XVIII. stoletja, ko so planine pričele gubiti svoj nadnaravni značaj.¹⁾ Na njenem slemenu, poroča britanski kro-

¹⁾ Beneško slovenskemu potopiscu Odo-riku Matjuciju (Matjuc-Matijevec, † 1331) so Armenci branili lesti na Ararat, češ, da Bog ne dovoli skruniti vrhuncev (DS 1905, 358).

jočega Mont Aiguillea, je takoj velel svojemu zvestemu privrženecu Antonu, da mora gorskega velikana podjarmiti. Za tiste čase je bilo to drzno početje. Antoine de Ville, nevajen hoje po strminah, je bil srčen in odločen vojak, ki ne preresetava dobljenih ukazov. Dne 26. VI. 1492 je odrinil na težavno pot. S seboj je imel 4 duhovnike, da bi ob

²⁾ O tem pisatelju glej 215 knjiga XI, str. 259.

potrebi spodbujali plezalce, jim mogoče nudili poslednjo tolažbo ali pa blagoslovili osvojene višine. Razen njih še nekaj spretnih tehnikov, enega tesarja in nekoliko hribovcev. Z mnogimi lestvami, z vijaki na obroče so menili zlomiti odpor silovitega vršaca: torej čisto sodobna pomagala modernega alpinizma.

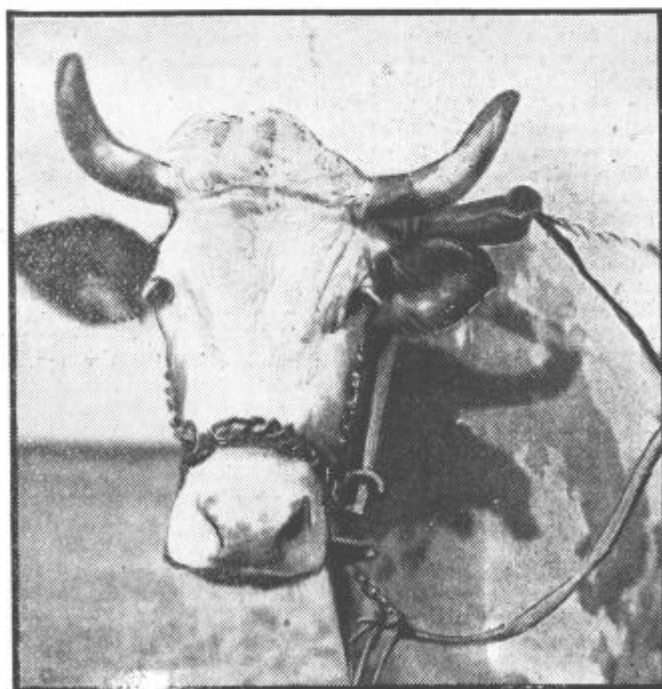
Prvi dan so preiskali prepadno steno, kje bi ji mogli najlažje do živega. Nekaj lestvic je že pritrjenih. Naskakovalci prenočijo na travnati polici ob pečevju. Drugo jutro se nadaljuje vratolomni vzpon in popoldne se Ville s svojo četo pomoli nad zadnjim robom, kakor da je prikobacal iz vodnjaka: strmoviti vrhol ni več nedohoden! Človek se čudi, ko čita v kroniki točne podrobnosti o tej plezi, izvršeni še pred odkritjem Amerike.

Na planoti, ki meri 800 m po dolgem in 100 m v šir, je zmagovalce čakalo veselo presenečenje: bohoten pašnik in po njem divje koze s kozlički, od katerih se je eden po nesreči ubil ob prihodu neznanih gostov. Prva skrb je bila sedaj, da verni sluga obvesti svojega gospodarja. Napiše pismo na predsednika v Grenoblu z naročilom, naj doseženi uspeh sporoči vrlému kralju, naj veli

maševati, peti »Te Deum« in »Salve Regina« ter ob velikih ceremonijah prekrsti nepristopno goro v: Aiguille le Fort.

Ville je sklenil ostati na kómpoljah (visoki ravni), dokler se ne vrne sel s potrdilom, da je predsednik opravil vse naloge. Med tem si je družba zgradila preprosto zavetišče in postavila tri visoke križe. Po 6 dneh se je vrnila v nižave. Sestop je bil še groznejši nego vzpon. Kako je bilo Njegovo Veličanstvo zadovoljno, ko je junak Antoine de Ville poročal, da rastejo na gori poleg mnogoterih drugih cvetic tudi divje — lilije, znak francoske vladarske hiše. Dve leti nato se je Karel VIII., namenjen v Italijo, zopet mudil v tem kraju. Tisoč oboroženih mož, njim na čelu pa Ville, je korakalo mimo rumenkastih plazovin, vrhu katerih so samevali trije križi. Tedaj kralj ustavi svojega konja, se zazre v premagano goro, nato pa se okrene proti Villeu in se mu nasmehne.

Ako je bil Petrarca na Mont Ventouxu prvi alpinist, ki ga je navdihnili lepota gora (glej Jutro 16. III. 1933), je Antoine de Ville prvi »gvozdil« po skalnih razpokah v sinje višave. (k)



ZIVALSKI PORTRET

USCI — OSEC

»Velika vrlina kakega jezika tako kakor njegova trajnost biva v njegovih odmislih, abstrakcijah. Samo potreba je, da se zavedamo izvora pri vsaki pojmovni (abstraktni) besedi: le na ta način moremo dobro govoriti in dobro pisati svoj jezik.« Tako je nekje lani zapisal francoski kritik in leposlovec André Rousseaux. Njegova trditve se mi zdi kakor nalašč ustvarjena za to, da opraviči umski napor mnogoštevilnih primerjajočih jezikoslovcov, ki zasledujejo izvor besed, njih etimologijo. S to opravičilo bi hotel opozoriti na izraz *usc1* = izpah po koži pri otrocih. Rabi ga v neki povesti Fr. Jaklič v DS okoli 1895. l. in sam se ga spominjam iz svojega rojstnega kraja. A kam naj ga naslonim? Morebiti na oves. Rastlinska imena za boleznj niso nič nenavadnega. Bartlov slovar ima za Friesel (ausschlag): opahki, izpahki, izpuščaj, prišč(aj), pa tudi prosenec, h kateremu dodaj iz Pleteršnika še prosenice. Cigale pozna *prósovke* za Milchfriesel. Za pojem »ikrast« se govori: prosenčljiv, pšeniv, pšenetljiv. Starinski »urbanec« je znan danes bolj pod imeni: pšeno, ušeno, všen, všenki itd. Po kmetih še vedno praznoverne mamke žanjejo ječmen na očesu, ječmenec, ki mu Nемец pravi Gerstenkorn, Francoz podobno orge(o)let. Goba je otok na sklepjih, gobe so grško-latinska lepra, na Krasu pa tudi neka kožna bolezen pri svinjah. Poleg prosa, pšena, gob bi se utegnila dobiti še kaka rastlina, ki je dala svoje ime v omenjeno smer. Pasteur je v Provinci ukrotil sviloprejsko bolezen *pébrine* (pebre = poper). Glasoslovno je prav lahko opravičiti obliko *usc1* iz *ovsc1*. V »slovenskem Laciju« — kakor je ne vem že po kom A. Lesar imenoval velikolaški okraj z ribniškimi vred — se pogosto čuje uca = ovač, enako poznamo priimek Usénik poleg gorenjskih Ovsenikov in »akarskih« Avscev, Avsenkov, Avsenakov. Priznam pa, da stojj proti tej razlagi Cafova oblika: úsci, kar bi kazalo na zmanjšano uš.

★

Isti koren se mi vsiljuje ob Erjavčevi besedi: ósec = močelka, infuzorij (vsakovrstne predrobne živalce, živeče po stoječih vodah). Najprej moram opozoriti, da ne mislim na izraz osec = octek, osat, vražji stric, ki so izvedeni od istega izvora kot pridevnik oster, tudi vražji »strice« utegne biti okrnjen ostric.

Izraz ósec more biti starejšega ovséc, pri čemer se je v izgubil, kakor se n. pr. rad izgubi sorodni mu trdi l: Homec, Homar, Tošec (Tolstec), Ponca (Poldnica), Tominec, Tominešek, Vok (Vovk, Vouk, Volk), Dogan, Kok (kolk, hrib), Kopa (v gorenjski nar. pesmi o Ravbarju). Bavarski Schwalg ima te-le oblike po raznih krajih: žolko (Loški potok), žoltno, žekno,

žokno, žvokno. V Pleteršniku manjka pomen: žrelo pri studencu. Samonica (brusnica) je menda: smolnica. Nedavno so uvedli v pravopis Prešernovo sonce, kar je okoli l. 1900. v DS pobijal J. D(ebevec), češ, da se ponekod na Notranjskem — in na sosednem Dolenjskem — še govori: sounce. Ali gre sem ljubljanski otroški glagol potócati (s kruhom maščobo ali omako posnemati na krožniku, »tunkati«) ali je iz italijanskega: tozzo di pane, kos kruha? Družina, kjer se govori ta izraz, se je priselila z Goriškega... Pa celo prav mlada skupina l+soglasnik se n. pr. okoli Bleda gubi: tók = toliko, kók = koliko. Osec je kraška beseda po Erjavčevi izjavi. V Postojni gine l n. pr. boskati (bolskati, bolščati, bliskati). Ko razlaga Koštiál izposojenko kalčmar (rezar, rzar, rezec, skopitar), mu Štrekelj v Arhivu za slov. filologijo 1908, VII. dodaja, da se sliši tudi: kačmar. L se morda tudi drugače odpravlja: je li Vončina iz Volčina kakor ruska vinčura poleg vilčura?

Enak pojav zasledimo drugod. Za otok Cres navaja Tentor v Arch. f. sl. Phil. 1908, VII., da se je l zaradi težke izreke opustil v: sence (selnce, solnce) in popeznut (izpolzniti). Obče znane so srbsko hrv. oblike: do(l)nji, stoca (stolca), moba itd. Lužiščina ima: prezponica in serponica, serponica in serpolnica, t. j. shrv. podnevica, nem. poldnevica (Bulat, Pogled, u slav. botan. mitologiju, 1932). Angleščina premore celo vrsto besed, kjer se l ne sliši: balmy, calm, chaik, psalm, Ralph, salmon, talk, walk etc. Grško lat. balneum je prešel v romanske govore brez l.

V našem primeru bi bilo seveda obrazložiti, da se je obrusil glas v. Takšen ohlapen izgovor vidimo v samostalniku: kraljestvo, na Cresu krajstvo, za kar rabijo protestantski pisci še kraljevstvo. Štajerski samo(n)jak bi se bržkone zgodovinsko pisal: samovnjak. V Nabrežini pomeni blago(v)nica edino hčer, ko poslednje vse blago, odtod pregovor: blagovnica ima zlato ritko. Za Radovljico piše Tomo Zupan (Lenka Prešernova, 1933) dosledno: Radoljica. Slično omahovanje beleži dr. Breznik (DS, 1906) v modati = movdati (počasi stopati). Prim. rotvar—rotar—rotar. V postojnski okolici se glavnja govori: glonja. V istem okolišču se nogam zaničljivo reče: krelje, v Beli Krajini pa krevlje. Srbski Joca je naglo izrečen Jov(i)ca. Ustničnik p se je v prastarini obrusil v: oša (iz opsa, lat. apis, nem. Wespe). A. D.



FRANÇOIS MAURIAC

član Francoske akademije

Bourget, Bordeaux, Bazin propovedujejo v svojih romanih katoličstvo kot družabno ali npravstveno zdravilo, Mauriacu pa je propaganda precej tuja, če izvzamemo morda »Pèlerin«, ki so bolj dialog nego roman. V Mauriacovih spisih je vera notranje doživetje. Pisatelj jo sicer vidi kot katoličan, ker je bil pač tako vzgojen, a je ne vsiljuje. Zato je pribil neki list, či-



François MAURIAC s svojimi otroki

gar pravovernost ni čisto nič sumljiva: »G. Mauriac in katoliški romanopisec; to je katolik, ki piše romane«. Albert Thibaudet pa ga od vseh romanopiscev, kar jih je pod kupolo Francoske akademije, edinega šteje za res krščanskega romanciera.

Mauriac je pri vsem tem realist. Opisuje podeželsko meščanstvo, častito, koristno, starokopitno družbo z omejenim obzorjem, z debelimi predsodki, okólico, kjer uspeva sebičnost in licemerstvo. V take študije pa nehote človek brizgne kolikor toliko podsmeha. Mauriacove slike bordeauxskih vinogradnikov pa se včasih izprevrčajo v nemilo satiro, v karikature. Spomnite se iz »Gadjé zalege« prizora, kjer stavec poslušša skozi okno pomenek svojih otrok in vnukov, kako bi mu naprtili varuštvó; ali onih dveh oseb, ki v cerkvi sklonjena klečita, kakor bi molili, v resnici pa razpravljata o umazani kupčiji. Domislite se v

»Genitrix« pretresljivega prizora, kjer uboga, neljubljena snaha sama umira v družinski hiši vseoblastne gospe Novakove (Cazenave).

Osebe so večidel odurne, zoprne, redkokdaj plemenite in preproste kot Jean Louis v »Frontenacovi skrivnostih«. Vendar ta večni spor med angelom in zverjo dela pripoved verjetno, človeško. Mešanica naravnih ali nadnaravnih vršin in podlosti, to je pristni človek s svojimi zaničljivimi ali vznesenimi nesoglasji, ki so zbodla Pascala kakor sv. Avguština in kakršnih nemara v književnosti nihče ni bolje poudaril nego Fr. Mauriac.

Podrobneje o tem avtorju glej »Ljubljanski Zvon« 1929 (457—469), St. Leben, »François Mauriac ali osební problem katoliškega romanopisca«, A. D.

NOSTRADAMOVÍ PRIVRŽENCI

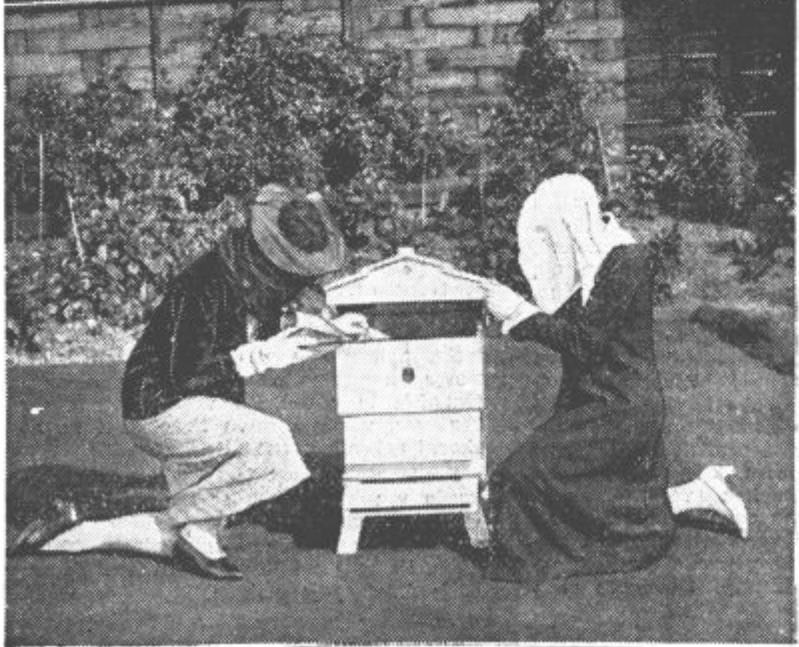
Aprila meseca je v Parizu zborovalo 30 astrologov od tistih 300 zvezdarjev, kar jih je uradno vpisanih v francosko »Astrološko društvo«. Kajti na Francoskem je precej več Nostradamovih učencev, nego se splošno misli. Seveda jih je danes težko spoznati, odkar so opustili svojo šilasto čepico in zvezdnato hajjo, zamenjali daljnogled iz starega bajeslovja za natančne nebesne slike (zemljevid skoro ne morem reči) ter izpremenili svoje romantično ime v »kozmo-biologiste«, kar je moderno in učeno.

V svoji sredi so tokrat sprejeli novega apostola, to je Kraft, sodrug iz Curíha, ki jim je prinesel najnovejši način za urejanje nebesnih teles. Izza Goetheja in Napoleona je bila astrologija zabredla v nemlost. Tudi naš Prešeren jih je obsodil:

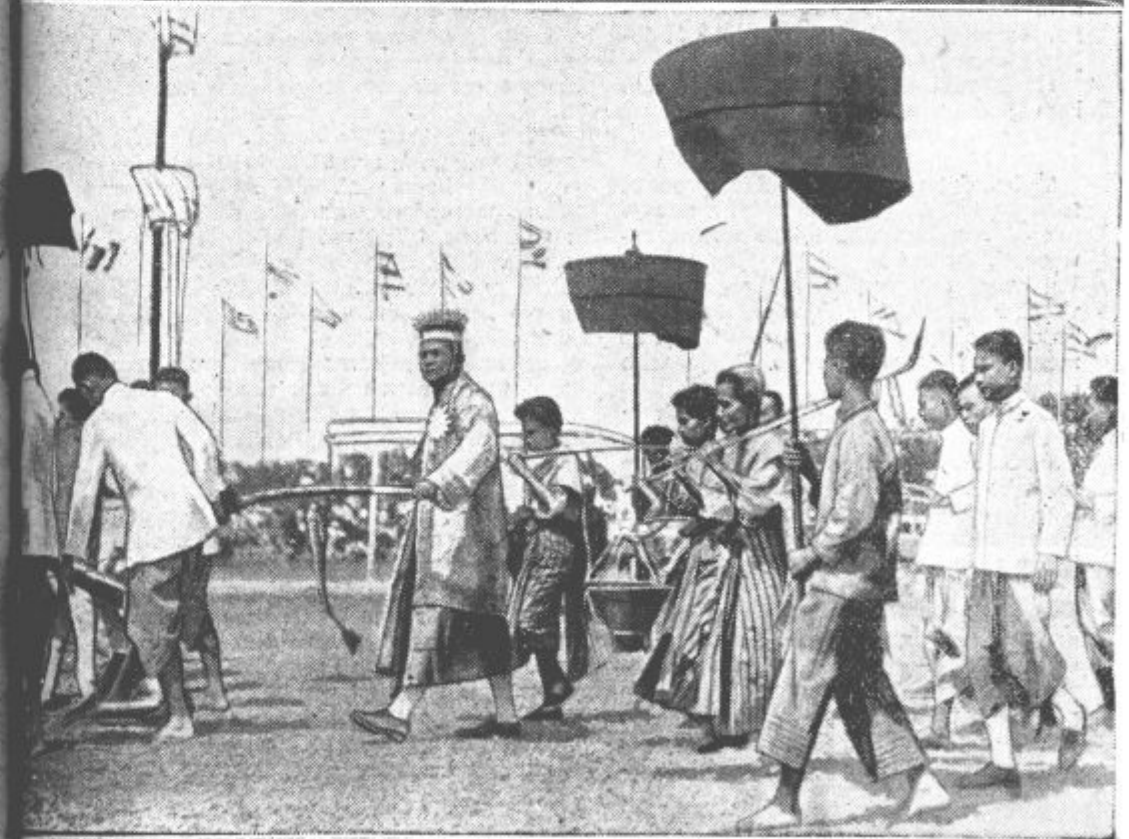
Vsi pojte rakom žvižgat,
lažnivi pratikarji,
lažnivi zvezdogledi,
vremena vi preroki!
Vi modrijani, hoč' te
v nebeskih zvezdah brati — — —

Toda sedaj vse kaže, da vnovič obrača nase pozornost učenega sveta. Kajpada jo je treba osvoboditi njene starodedne navlake, njenega sočnega nazivja in na las natančnih pravil. Vso to starinsko šaro je treba nadomestiti z dobršno mero dušeslovja, z mrvico psihoanalize, s kancem teozofije in z obilnim vedeževanjem. Ob kratkem, v zvezdarstvu bodočnosti ne bo skoraj nobenih zvezd.

Predavatelj Kraft je to jasno dokazal s kredo v roki. Opraje se na številne krivulje in statistike. Vendar poslušalci so čutili ta razkoš kolikor tolikšnim nezaupanjem. Po vsej priliki se bo sleherni še nadalje držal svoje metode. G. R.



Zgoraj levo: Pogled na Zenevo — Spodaj levo: Neki londonski čebelar je postavil na terasi svoje hiše panj, da preizkusi, če vsebujejo parki vele-mesta in vrtovi na strehah dovolj nektarja za uspešno rejo čebel — Zgoraj v sredi: Bolgarska kraljica Ivana, hči italijanskega kralja Viktorja Emanuela, v bolgarski narodni noši — Zgoraj desno: V Moskvi je bila nedavno velika sportna parada, pri kateri je defiliralo 200.000 udeležencev pred sovjetskimi mogočniki. Od leve proti desni se vidijo na tribuni komisar za vojsko in mornarico Vorošilov, glavni tajnik Stalin, predsednik v svetu ljudskih komisarjev Molotov (v belem plašču) in predsednik osrednjega izvršnega odbora Kalinin — Desno spodaj: V Siamu se vrše vsako leto pred žetvijo velike svečanosti. Na sliki vidimo poljedelskega ministra, ki kot kraljev zastopnik orje njivo.



KARLO KOCIJANČIČ!

1. NADALJEVANJE

ZAPISKI BORISA
MOLANJA

Če bi znal vse to popisati, kakor sem takrat doživljal, bi je ne bilo lepše pesmi na vsem svetu in v zgodovinah vseh časov. Nekaj novega, svetlega in svetega, me je spremenilo čisto vsega. Domov grede sem vriskal in pel, groteskne pesmi, ki sem jim sam pesnil besedilo in jim dajal svoj napev. Stopil sem v kavarno. Bilo je tam nekaj mojih dobrih prijateljev. Pritožili so se, da jih zanemarjam, in so ugebali, kaj se mi je zgodilo, da se mi oči tako svetijo. Zasmel sem se in jih ostavil. Namesto da bi odšel domov, sem do zore kolovratil po ulicah, predmestjih in parkih. Ko sem zjutraj ves utrujen legel, sem si prisegel, da bom odslej verjel v boga in v njegovo dobroto. Z njenim imenom med ustnicami sem zaspal.

★

To je bilo z mano. Ona pa je bila ves tisti večer, dokler se nisva poslovila pred njenim domom, tiha, zamišljena in otožna. Ko sem se sklonil k njej, mi je objela glavo in me poljubila na čelo.

»Moj dragi, naj pride kar hoče, jaz te bom ljubila,« je rekla.

★

Teden dni potem nisem bil sposoben trezne misli, če je nisem začel z mislijo nanjo. Neprenehoma mi je morala za-trjevati, da me še ljubi — jaz pa nji. Vsi drugi pogovorji so bili nama manj važni. Poljubljal sem jo na oči in ustnice. Za nobeno dragocenost na svetu bi ji ne mogel kaj drugega, nego da jo tako poljubim.

Z roko v roki sva šla po cestah in imela rada vse ljudi, ki sva jih srečavala. Smehljali so se za nama. Čudil sem se, kako napravi ljubezen človeka otročjega in ga spremeni do zadnje žilice in živčne nitke, kako mu začara staro okolico v praviljično nov svet. In vendar je na njenem dnu nekaj, kar ni bolest, a bolesti silno podobno, neka nepojmljiva napetost, morda podzavesten občutek nestalnosti. Nekaj kakor vožnja po prostranem, svobodnem morju v pokojnem poletnem jutru. Morje, zrak, sonce in pokoj so te omamili — a nekdo v tebi izmerja vendarle, komaj zavedno, globi-

no pod seboj in negotovosti za nemo črto daljnega obzorja.

6

In res: idila je bila preidilična, midva pa prečloveška, da bi je ne mogla pokvariti. Voljna sva bila, da si ohraniva svojo ljubezen nepomešano z umazano telesnostjo. Takrat sva menila oba, da je v vsaki telesni ljubezni nekaj umazane. Računala nisva z naravo in njeno premočjo nad nami, krivo vzgojenimi bitji.

Nekega dne je prišla k meni, v mojo lepo, mirno sobico v predmestni vili. Naslonila se je na mojo posteljo in jaz sem jo začel poljubljati, ves nor od njene navzočnosti in najine osamljenosti. Našla sva najini ljubezni zadnji, najintimnejši milje. Nisva premagala te preizkušnje in tako so se razgrnile vse skrivnosti med nama, novo življenje naslad, gnusov, razočaranj, očitkov in vse drugačnega sočuvstvovanja. Tistega pre-kletega in nebeškega dne v maju v najinem ena in dvajsetem letu. Kadar se nanj spomnim, me strese sram nad samim seboj, žalost in vznichenost.

Ko sem se izvil iz njenega objema, sem padel ves uničen vase, zagrizel sem se v blazine in zaječal. Bilo mi je, kakor da se je vse pretrgalo med nama in da si ne bova nikoli več pogledala naravnost v oči. Nekaj časa me je molče in strahoma opazovala, nato mi je dvignila glavo in me mirno poljubila. Kaj boš, dolgi fant!

Njena hladnokrvnost me je najprvo presenetila, potem me je polagoma opogumila. Ko sem ji spet pogledal v oči, se mi je poredno nasmehnila. Tudi jaz sem se ji nasmehnil — med solzami. Ko sva se odpravila, da jo spremim domov, sem korakal ob njej že s čisto drugačnim občutkom, s tistim ukročenim, ponotr-njenim občutkom, s katerim more ljubiti morda mož svojo ženo in žena svojega moža. Tako mi je bilo, kakor da ne bo odslej med nama nobenega težkega presenečenja in nobene tajnosti. Škodoželjne slutnje, ki so se mi v trenutkih zapodile skozi glavo, sem siloma pognal.

Med pogovorom sem jo vprašal, ali je že bila s kakšnim človekom tako zdru-

žena kakor z menoj. Resnično mi ni bilo do tega, da bi si delal sive lase, tudi če bi bilo res. Preveč sem se zavedal, da je zdaj samo moja.

Skoraj nemogoče je, da mi kdor koli pove neresnico, ne da bi jo jaz uganil. Zato me je njeno zanikanje malo zabolelo. Takrat sem dal na odkritosrčnost še vse — in pred vsem bi jo zahteval od nje. Rekel pa nisem nič.

★

In potem je zmagovala najina vulkanska narava. Bilo je kakor ognjen vihar, poplava z žarečo lavo, uničevanje najine pokojnosti. Človek ne postane zrel, dokler nima te faze presočne mladosti za seboj. Marsikdaj sva si delala vsak sebi očitke, dogovarjala sva se, da se ne bova sestajala k sužnjevanju sli, določala sva si asketične odmore — mladost pa je bila elementarnejša nego midva.

Bili so pa tudi dnevi, ko sva sprejemala to dejstvo s hladno razsodnostjo, ki vidi tudi v tem odsev božanskih namenov, čistost in popolnost stvarstva. V takšnih dnevih bi si za ves svet ne očitala življenja krvi in mesa, jemala sva ga, kakršno je bilo, ozarjala sva ga z intenzivno duhovnostjo, ki je izpolnjevala vendarle pretežni del najine ljubezni. V teh dnevih sva se zlivala v tako popolno duševno in telesno enoto, da sva celo oba hkratu mislila iste misli, govorila iste besede in čutila ista čuvstva. Po takšnih trenutkih je izgubila beseda seksus svoj zločesti pomen, razumela sva, da ni ta pomen nič manjši in nižji nego v obojestranski prostovoljni odpovedi.

Če bi hotela ostati zmerom tako nepristranska tudi do zakona v telesnosti, bi si prihranila nešteto poznejših bolečin. Toda hudič je bil z nama, ki se je modroustil z besedo hlinjene etike in knjig, napisanih po ničvrednih vzgojiteljih, skvarjenih moralistih in zatajevalcih življenja, kakršno je po naravi. Najin greh je bil, da sva verjela mrtvim črkam bolj nego govoric narave.

(— — — — —)

7

Trpinčenja najinega seksualnega demona še niso bila vsa neprijetnost, ki je naju preizkušala že v tistih prvih dneh. Kaj sva pretrpela takrat, kadar sva hodila narazen v medsebojni užaljenosti, to ve sam bog in midva.

Še v času, ko ji nisem bil povedal, da jo ljubim, sva si morala nekoliko kratki dokazati, da sva sposobna najnavadnej-

ših prostaštev. Dotlej nisem bil prav dosti razmišljal o vprašanju, zakaj si je Strindberg ustvaril tako porazno sodbo o zlobnosti in želji po zagospodovanju nad moškimi, ki naj tiči nagonsko v vsaki ženski. Tem bolj sem okušal upravičenost te sodbe v praksi, vsaj v najinem primeru. Nekoč si je dovolila šalo, da mi je zapovedala, naj se uklonim neki njeni nezmisljeni kaprici. Pokoril sem se, ker mi je zapretila, da se drugače nič več ne sestaneva. Bil sem bedak in sem molče trpel zaradi svoje nemožatosti. Drugič sem moral privoliti, da stopim tri korake za njo, češ, da sem njen kužek. Tudi to sem prenesel. Preveč sem jo že ljubil, da bi se mogel sprijazniti z mislijo ločitve. Studil sem se samemu sebi, toda zdrževal sem se viharne razbesnitve svojega ponosa.

Nekoč, ko mi je bilo tega studa preveč, sem obrnil ost in ji sam napovedal ločitev. Mislil sem na samomor. Takrat je spoznala, kaj utegne nastati iz tega, in se je ustrašila. Prosila me je odpuščanja. Jaz sem ji na tihem odpustil, a nisem rekel besede. Videl sem, kako trpi. To me je navdajalo skoraj z veseljem. Drugega dne, ko je prišla vsa skrušena k meni, sem jo molče poljubil in je bil spet mir med nama. Toda kakšno noč sem bil prečul pred tem dnevom! Od mraka do zore sem se premetaval po postelji in se vpraševal na pol v vročici, kam bredeva s takšnimi neumnostmi in da-li sem prav storil, ko sem ost obrnil. Ljubezen utegne napraviti moškega nemočnega, preveč popustljivega in čudovito nestanovitnega. In potem ni vsakogar stvar, da bi ponižanje vračal s poniževanjem. Takšen moški sem bil vsaj jaz takrat.

★

Kadar me je hotela prav posebno opariti, si je zmisliła, da pojde v samostan ali pa v neko hišo. Mene je močno srbelo, pa sem se po navadi smejal. Če si ga predstavljam, je moral biti ta moj smeh zelo čuden.

★

Toda takšne pristrčnosti so bile tedaj še resnična redkost med nama in sem jih kmalu pozabljal. Danes vidim, da je bil v tem pozabljanju moj greh.

8

Nikoli je nisem prenehal oboževati kot najvišje, kar se mi je prikazalo v življenju. To velja tudi za dneve trpljenja in ponižanja. V boga in v sporočeno

dogmo o posmrtnosti nisem veroval. Vso svojo potrebo po čaščenju nečesa nadvsakdanjega sem osredotočil v njo, ki mi je prva razkrila najbolj skrita čuvstva v nas, vse tajinstvene slasti in nas, našo nagonsko vero v resnično nesmrtnost in v resnično nadzemejstvo. Postala mi je idol, ker nisem veroval v druge bitne idole. Ljubil sem jo kakor ponosen mož svoje lastne nazore, kakor umetnik svojo ustvaritev, in za nobeno ceno bi ne mogel mirno strpeti, da se kdo vrine med njo in mene.

★

Njene preroške muke niso bile nič manj težke nego moje. Nekega večera sva sedela v kavarni, zatopljena v pozabljen pogovor. Tu je uprla vame nenadoma dvoje resnih, skoraj žalostnih oči in mi rekla:

»Težko mi je. Slutim, da bi bilo za oba boljše, če bi umrla, dokler se še tako ljubiva kakor danes. Kaj bi moglo življenje več dati? Lahko pa ubeživa nevarnosti, da si nekoč pomaževa, kar je danes med nama čisto in sveto. Hočeš?«

Zamislil sem se, potem sem odgovoril:

»Če bi bilo samo zaradi strahu pred smrtjo, ne bi okleval. Smrti se ne bojim. Smrt s teboj bi mi bila celo najvišje, kar si morem misliti. Toda strah me je pred neznanim po smrti. Danes ne verjamem ničemur, a tudi ne morem zavrniti nobene težke možnosti, ki bi se skrivala v meglenih ozemljih onkraj življenja. Morda je kaj, morda ni ničesar — življenje mi na to še ni odgovorilo. Nekaj pa mi pravi, da sem dolžan prevrtati in pretrpeti še veliko stvari, da prejmem ta odgovor, naj si bo takšen ali takšen. In potem še to: Kako moreš trditi, da sva okusila že vse, kar more življenje dati? Jaz nisem imel skoraj ničesar od njega, dokler nisem srečal tebe. Tudi ti nisi mogla imeti dosti. Mlada sva in ne moreva vedeti, kaj je nama namenjeno za

prihodnost. Mogoče bodo same bolečine — a tudi te je vredno okusiti do dna. Vsaj zdi se mi, da niso brez nekega velikega zmisla, čeprav ga danes še ne razumem popolnoma. Ni boljše, da preizkusiva najprvo še to? Ne misli, da govorim iz strahu za golo življenje ali iz umazane sebičnosti. Zame ni danes nobene sebične misli, ki bi ne bila sebična tudi zavoljo tebe in zate. Sram bi me bilo, če bi moral tebi manj dajati nego sebi. Če pa meniš, da se bojim in da sem sebičen, sem pripravljen storiti po tvoji želji. Še danes!«

Z žveplenko sem nervozno grebel po pepelu v pepelnjaku. Položila je roke na moje roke.

»Ne bodi nervozen. Dobro sem te razumela in ni treba, da bi o tej stvari še kaj povedala. Tudi jaz vem, da imava kakšno nalogo, ki je morda potrebna, morda nepotrebna — a tega ne moreva določiti, če se ji strahopetno izogneva. Spoznala jo bova prej ali slej samo v tem življenju. V onem — tudi jaz ne vem. Ne govoriva več.«

In vendar bi morala še govoriti! Še veliko boljše bi bilo, da sva izvršila.

Tisti večer me je imela zelo rada, toda za vsako njeno nežnostjo je strmela skrita, neubranljiva, težka misel.

9

Proti koncu junija se je zgodilo, da sem se moral preseliti v mesto *** kot poročevalec lista, pri katerem sem bil v službi. Ta preselitev je iz različnih vzrokov godila nama obema in zmenila sva se, da poiščem tam službo tudi zanjo in da pride čim prej za mano. Kako težko sva se poslavljala, skoraj ne bi mogel popisati. Neprestano sem jo moral tolažiti, čeprav sem sam menil, da ne zdržim. Vlaku, s katerim bi se moral odpeljati, sem nalašč zamudil, da jo še enkrat vidim.

LEPOTIČENJE MED OPICAMI

Proučevatelj živalske psihologije Tinklepaugh je opazoval neki opičji par pri toaleti (vulgo medsebojnem obiranju uši). Dobil je vtisk, da vsa tista procedura ni namenjena tolikaj zatiranju golazni, kolikor neke posebne vrste lepotičenju. V tej sodbi ga je še podkrepilo vedenje samca potlej, ko so ga za delj časa ločili od samice. Med tem, ko sta bila samec in samica vsak v svoji kletki, so samici zrastle obrvi, tako da je bila videti zdaj vsa drugačna kakor pred ločitvijo. Ko so ju spr-

vili spet v isto kletko, se je takoj videlo, da samcu sprememba ni všeč, zakaj nemudoma je začel olupševati svojo boljšo polovico pri istem okusu. Dlako, kar je bilo preveč v obrvih, je populil, predolge kocene pa pogrizel. Tako dolgo je ni pustil pri miru, dokler ni imela starega videza. Vprašanje je zdaj, ali je odstranjevanje nadležnih dlačic spakovanje s strani opic ali pa ... narobe?



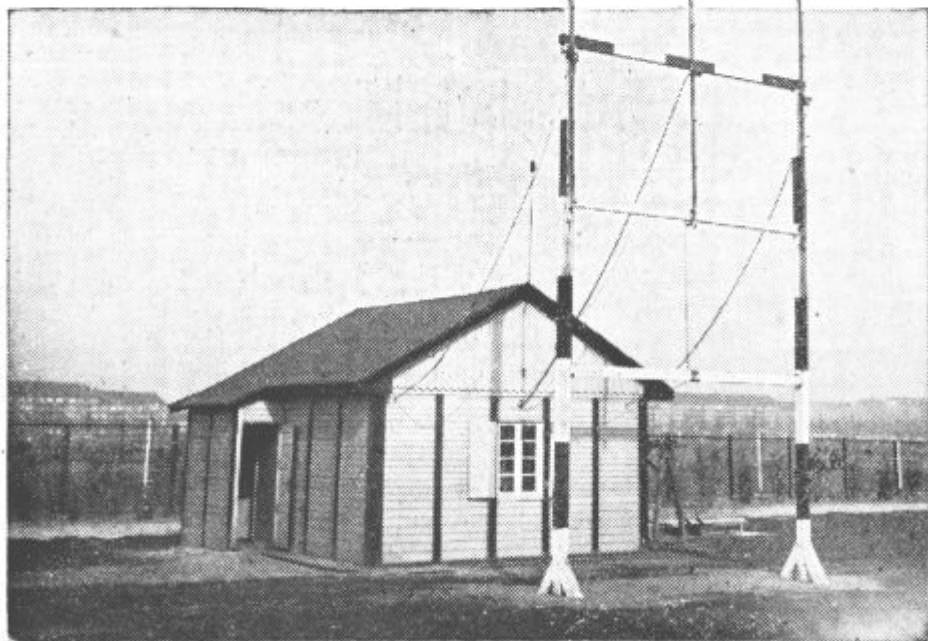
BREŽIČNI KAŽIPOT ZA LETALA

Megla ni samo hud sovražnik morjeplovbe, ampak tudi zračnega prometa. Tiste mesece, ko rada lega megla na zemljo, so bile doslej redne zračne zveze popolnoma nemogoče. Če je poslednji trenutek javilo pristajališče meglo, se je moral polet odložiti. Slične nerednosti in nezanesljivosti zvez pa zračnemu prometu neizmerno škodujejo. Zaradi tega si tehnika že od vsega početka letalskega prometa prizadeva, da bi meglo na kakšen način premagala, bodisi, da bi se ji posrečilo pregnati jo za tisti čas, ko letalo pristaja, ali pa spraviti letala na kakšen način skozi meglo varno na zemljo. Na prvi način se bo težko kaj doseglo, ker megla navadno ne leži tako lokalno, da bi bilo mogoče poljubno kje napraviti luknjo vanjo. Precej uspeha pa obeta drugi način. Tukaj prihajajo v prvi vrsti v poštev brezžični signali, ki se jih letalstvo s pridom poslužuje že od vsega početka.

Berlinska tvrdka za radiotehniko Lorenz, ki je znana tudi po svojih odličnih radiofonskih oddajnih postajah, je konstruirala pripravo — imenovali jo bomo brezžični kažipot — ki omogoča letalom varno pristajanje tudi v najgostejši me-

gli. V bistvu gre za majhno radio postajo na kratke valove, ki oddaja na posebno izoblikovani anteni.

Lorenzov brezžični kažipot poskušajo zdaj na berlinskem prometnem letališču Tempelhof. Oddajna postaja je spravljena v majhni lopi na robu aerodroma. Pred hišico je nekoliko višje leseno ogrodje, ki nosi sredi kvadrata oddajno anteno v obliki navpične palice. Antena je spojena po visokofrekvenčnem kablu z oddajnimi aparati. Začasno obratuje kažipot na valovni dolžini 8 m, oddaja pa se slišen ton 1250 Hertzov (treslajev) na sekundo. Desno in levo od antene, ki jo veščak imenuje »navpični dipol« in katere dolžina je točno enaka polovici valovne dolžine, to je 4 m, sta



BREŽIČNI KAŽIPOT

Pred hišico z oddajno postajo stoji antena z električnim reflektorjem

vzporedno montirana še dva popolnoma enaka dipola, ki pa sama ne izžarjata valov, ampak učinkujeta samo kot reflektor, kot zrcalo, s katerega se odbijajo valovi v zaželjeno smer. Vsa naprava ustreza namenu kažipota, ki pilotu skozi meglo in oblake varno kaže pot na letališče.

Princip brezžičnega kažipota je znan že blizu 20 let. Nova je samo uporaba kratkih valov. Znano je, da navpična antena izžarja električne valove v obliki krogle na vse strani, tako da se znaki v vseh smereh enako glasno slišijo. S pomočjo reflektorja, za katerega služita dva enako uglašena dipola na obeh straneh prave antene, pa se dajo električni valovi osredotočiti v obliki ozkega snopa žarkov samo v eno ali drugo smer. Električni reflektor namreč deluje prav tako kakor optični reflektor v žarometu. S pomočjo električnega reflektorja se da doseči, da se oddajna postaja dobro sliši samo v neki določeni smeri, v drugi pa zelo slabo ali pa sploh ne. S kratkimi valovi je mogoče pas dobrega sprejema izredno ostro omejiti. Že iz tega vidimo, da se bodo dali na ta način usmerjeni kratki električni valovi uporabiti kot nekakšna nevidna pot v zraku, ki ji bo letalo lahko sledilo, če se opremi s primernimi registrirnimi instrumenti. Lorenzov brezžični kažipot je tako urejen, da izžarja antena valove v dveh strogo nasprotnih smereh. Izkoristi se pa to svojstvo z naslednjim duhovitim trikom:

Reflektor oddajne postaje ne pustijo žareti neprestano, ampak le v določenih presledkih, ki sledijo v nekem dogovorjenem ritmu. Posledica tega je, da se v eni smeri, v kateri žari reflektor, slišijo samo točke, v drugi pa samo črte Morsejevih znakov. V pasu, v katerem je učinek obeh žarkov reflektorja enak, se pa zlijejo točke in črte v zdržen, neprekinjen zvok.

Iz opisane ureditve sledi praktično naslednje: Kakor hitro prileti letalo v pas med obema žarkoma brezžičnega kažipota, zasliši pilot v slušalkah svojega sprejemnega aparata trajen zvok. Če se

iz te smeri umakne nekoliko na levo ali na desno, zasliši pa točke, oziroma črte Morsejevih znakov, v katero stran od vodilnega nevtralnega pasu je bil pač okrenil. Dokler sliši nepretrgan ton, ve pilot, da leti v tisti smeri, v kateri bo prišel varno na letališče, zakaj v tem pasu mora priletelet natančno do oddajne postaje na robu aerodroma.

Brezžični kažipot na letališču Tempelhof je orientiran v vzhodno-zapadni smeri. Že v oddaljenosti 25 km prileti letalo v območje vodilnega pasu. Pilot zasliši znani zvok in krmari letalo, upoštevajoč zanašanje zaradi vetra tako, da se ton nikoli ne preseka niti s točkami niti s črtami. Če zaide iz prave smeri proti severu, se mu oglasijo črtice, proti jugu pa točke. Čim bolj se letalo približa brezžičnemu kažipotu, tem glasnejši postajajo znaki in tembolj oster je pas, v katerem se čuje čisti zvok. Kakor hitro letalo preleti brezžični kažipot, pa znaki prenehajo, kakor da bi odrezal in se trenutek nato spet zaslišijo, ko ima letalo postajo že za hrbtom. Pilot torej navzlic megli ali nizko visečim oblakom vsak čas natančno ve, kje je trenutno. Čim se pretrga trajni ton, ve, da je prišel v tisto razdaljo od pristajališča, kjer lahko ustavi motor in spusti letalo proti zemlji.

Brez brezžičnega kažipota je pristajanje v megli ali pri nizkih oblakih seveda zelo tvegano. Signalne luči in akustični znaki siren pilota sicer lahko opozore na letališče, ali natančnega položaja v zraku mu še približno ne morejo tako točno podati kakor brezžični kažipot.

Dosedanje izkušnje z brezžičnim kažipotom na berlinskem letališču so prav izvrstne. Pokazalo se je, da letalec, če se prav koncentrira na znake, ki jih prejema s postaje, lahko na nekaj metrov natančno spusti letalo na tla. V kratkem nameravajo slične brezžične kažipote postaviti tudi še na nekaterih drugih velikih letališčih v Evropi in Ameriki, tako da bo novi sistem v najkrajšem času vsestransko preizkušen. (jn)

STAROST ČLOVEŠKEGA RODU

V bližini Mainza na Nemškem so naši pri odkopavanju ostanke človeških okostnjakov, katerih starost je bilo mogoče izredno natančno določiti. Zemeljske plasti, v katerih so se našle kosti, leže namreč na tistem kraju tako enakomerno druga vrh druge, da se je lahko natančno zračunala starost 120.000 let. Najstarejša

sled za pračlovekom, to je spodnja čeljustnica, ki so jo našli pri Heibelbergu, je stara po najnovejših računih kakih 500.000 ali 600.000 let. Tudi iz kosti izdelano orodje, ki so ga odkopali na mnogih krajih, omogoča dokaj točno sodbo, da je človeški rod star najmanj pol milijona let.



ZDRAVLJENJE S SADJEM

Sadje je v prehrani človeka zelo važen činitelj. Njegov pomen leži najprej v tem, da omogoči človeku neko omejitve v vsakdanji prehrani, ki bi je sicer najbrž ne bi zmožel. Večina nas je mnogo preveč. Toda kljub temu svetujte debeluharju, revmatiku ali celo živčno prenapetemu človeku, naj se posti 24 ali celo 48 ur, pa boste videli, kako vas bo pogledal. Če mu pa to težko preizkušajo omlilite toliko, da lahko namestu svojega običajnega dnevnega obroka použije skledo sadja, tedaj se mu bo stvar zdela takoj mnogo lažja. Čeprav bo mogoče milo gledal, kako se nosijo krožniki mimo njega, se bo kljub temu z malo samozatajevanja zadovoljil tudi s tako okusnim živilom, kot je sadje. Izraz živilo namreč ni pretiran. Tudi sadje hrani, česar ne smemo nikdar pozabiti. Redi nas, dasi v manjši meri kot druga živila, njegova sladkorna vsebina in neke žive sestavine, ki jih danes poznamo pod nazivom vitamini. Slednje vsebuje sadje vedno precej, zlasti jih imajo mnogo neke vrste grozdja, kjer vitamini zavzemajo celih 25%.

Poleg hranilnih snovi pa vsebuje sadje tudi celulozo, ki je človeški organizmu sicer ne absorbira, je pa človeškemu telesu prepotrebna za razčiščenje in razstrupljenje. Pred vsem pa pospešuje sadje izločanje kislin (alkalizacijo) v telesu, kar je silne važnosti, ker je pri mnogih ljudeh neobhodno potrebno, da se v tkivu njihovega organizma zmanjša kislina pa tudi v tekoči tvarini človeškega telesa, kot je kri, žolč itd. V tem pogledu je francoski učenjak Linnossier dokazal, da povzroča kilogram jagod v človeškem telesu isto alkalizacijo (razkisljenje) kot 9 gr soda bikarbone, kilogram grozdja daje v tem oziru isti uspeh kot 6 gr sode, kar z zdravilnega stališča ni podcenjevati.

Po teh uvodnih podatkih si oglejmo zdravilne lastnosti onih sadežev, ki jih ljudje danes v svrhu zdravljenja in tako zvane izmene tvarine pred vsem zauživajo. Semkaj spada pred vsem jagoda. Pri tem sadežu moramo pripomniti, da ga vsi ljudje ne morejo prenašati, ker povzroča pri nekih hipne slabosti ali pa neprijetne, koprivnim oteklinam podobne izpuščaje. Onim pa, ki jagode brez teh neprijetnih posledic lahko zauživajo, je jagoda kot dietno sredstvo

izrecno priporočljiva, pred vsem ako trpe na revmatskih pojavih. Točna analiza jagodnega sadu je namreč pokazala kot sestavino tudi salicilno kislino, ki se uporablja kot zdravilo pri lečenju revmatizma. Običajna dnevna množina naj bo 300 gm, bodisi kot edina dnevna dietna hrana ali kot poslastica po jedi, pri čemer je pa priporočljivo izpuštiti kako drugo jed, ki so jo v tem primeru nadomestile jagode.

Prav tako smatra moderna zdravniška veda jabolka in njihov nadomestek hruške, ki so sicer običajno mnogo okusnejše toda manj izdatne, za zelo priporočljivo sadno dietno sredstvo. Opazovali so, da vpliva uživanje tega sadja na pojemanje revmatizma in odstranjuje tudi razne solne tvorbe v človeškem organizmu, n. pr. mehurne, ledvične in žolčne kamne, ki bolnikom povzročajo silne bolečine. Zaenkrat pa teh opazovanj učenjaki še niso mogli postaviti na znanstveno podlago.

Dandanes zavzema v dietnem zdravljenju gotovo najvažnejše mesto grozdje. Njegov ugoden vpliv na zdravje sta poznala že Plinij in Celsus. Hranjenje z grozdem v svrhu zdravljenja je danes tako razširjeno, da so postali kraji znani s posebno okusnim grozdem že prava zdravilišča, nazvana grozdne postaje (stations uvales), kamor romajo vsako leto trume častilcev grozda, ki so na svojem lastnem telesu že spoznale njegovo zdravilno moč. V tem oziru uživajo poseben glas razni južnofrancoski kraji, kot Avignon, Le Thor, Lamalou itd.

Danes se ve, da grozdje izredno pospešuje čiščenje telesa in služi kot neke vrste lahko odvajalno sredstvo. Tudi zmanjšuje množino sečne kisline v telesu, ki jo smatrajo za glavnega krivca neštetim boleznim. Grozdje povzroča tudi boljše izločanje žolča, a ima poleg tega tudi veliko vrednost kot živilo. Kot zdravilno sredstvo je zlasti priporočljivo ljudem, ki trpe na zaprtju, revmi, premočnem krvnem pritisku na jetra, žolčnih kamnih in slabi prebavi. Dnevna mera naj znaša pol kg zjutraj na tešče in po pol kg pred kosilom in večerjo.

Slednjič si oglejmo še pomarančo, ki ji Evropeci pripisujejo zdravilna sredstva že od tedaj, ko so jo prvič pripeljali na naš kontinent v 16. stoletju. Dolgo časa so jo smatrali za nedoseg-

ljivo sredstvo proti kamnu v mehurju in praznoverja polni srednji vek ji je tudi pripisoval moč večne mladosti onemu, ki jo stalno zauživa. Danes vemo, da je pomaranča sadež izredno prijetnega okusa in da kot hranivo zelo dobro vpliva na prebavo in izmeno tvarine. Ker vsebuje zelo mnogo vitaminov, je priporočljiva pred vsem za otroke, ki se hranijo s steriliziranim mlekom, katero ima to veliko slabost, da je mrtvo živilo. Prav tako kot pomaranča je tudi izredno koristen sadež limona, ki so jo v nedavnih časih še smatrali ne brez vsake stvarne podlage kot najboljše sredstvo proti skorbutu, in mornarji, ki so se pripravljali na dolga pomorska potovanja, niso nikdar pozabili založiti se z izdatno množino limon. Danes vsi vemo, da služi limona za važno zdravilno sredstvo, čeprav se je ne poslužujemo za dietno prehrano.

Iz teh izvajanj lahko sklepamo, da je uživanje sadja brez izjeme za naš organizem neobhodno potrebno. »Zdravljenje s sadjem« moramo zato smatrati kot neke vrste naraven zakon, s katerim skuša narava sama s svojim mistič-

nim ritmom zanesti neko izpremembo v vsakdanjost. Zaužívanje sadja tvori neko srečno protiutež našemu umetnemu načinu življenja in izredni kompliciranosti naše prehrane, ki je po navadi v množini in po kakovosti pretirana. Brez posebnega premagovanja nam omogoča često prepotrebno omejevanje, dovaja našemu telesu žive in sveže tvarine, ki jih telo vedno potrebuje, zmanjšuje strupene kisline v našem organizmu in ustvarja v nas neko ravnovesje, ki ga naš način življenja skuša le prečesto podreti. Vse to so koristi, ki jih ne smemo podcenjevati.

Nekdanji zdravniki so mislili, da je narava povsod na svetu postavila poleg bolezni tudi zdravilo. Ta optimizem je mogoče malo pretiran, priznati pa moramo, da nam je narava gotovo dala mnogo lahko dosegljivih zdravil in veliko napako bi naredili, če se jih ne bi poslužili, ker njihova vrednost je vsaj tolika, kot onih, s katerimi nas zalaga industrija. V tem oziru se pa sadje gotovo ne boji nobene konkurence.

Po razpravi dr. Henria Bouqueta.



Skupina ŠPANK iz Valencie in Murcie v slikovitih narodnih nošah

AVZIJEK, AVSTRALSKI ETNIČNI TIP

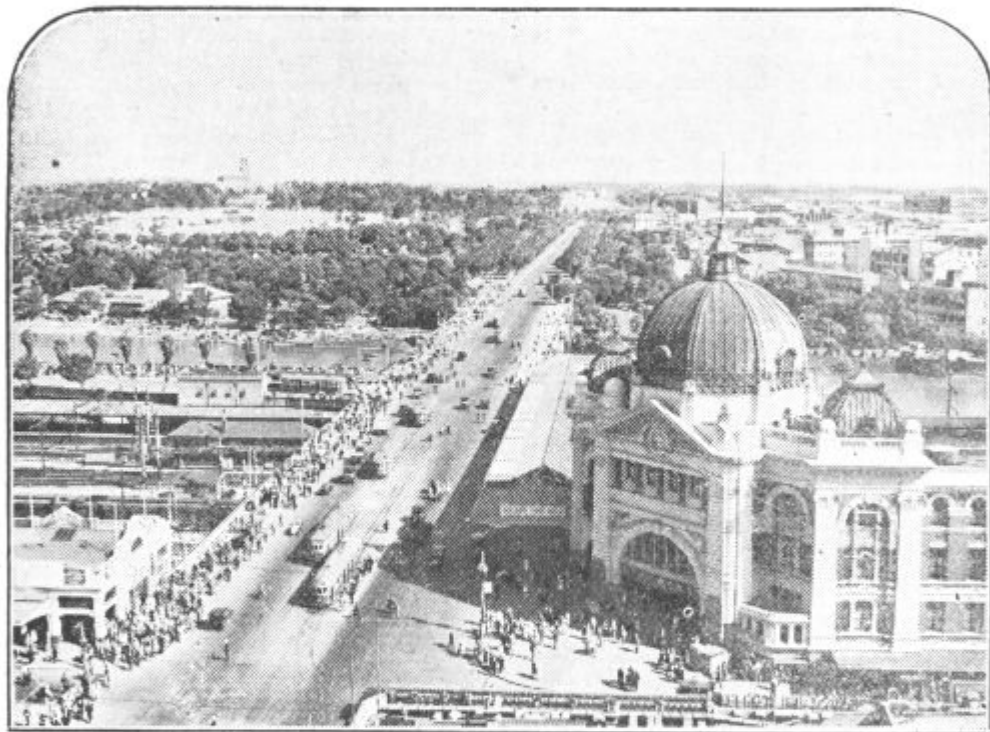
Kar je najbolj čudovito na Američanih, je morda to, da so si znali v skopih treh stoletjih in navzlic neprestanemu priseljevanju ustvariti svojo narodno enotnost, neki svojevrstni ljudski tip. »Yankee« je v resnici poseben tip, ki ga ni mogoče zgrešiti.

A vendar je še eno ljudstvo, ki je znalo takšen svojevrsten tip ustvariti še

nekoliko tudi iz zadnjega dela njegovega telesa.

V Villars-Bressoneauxu sta dve njihovi diviziji priredili naskok na celih šest napadajočih nemških divizij. In kaj se je zgodilo? Nemci so se morali umakniti!

V Egiptu, kamor so jih kantonirali, je izginilo več vojakov. Sumili so, da so postali žrtev Beduincev iz bližnje male



MELBOURNE

bolje in še hitreje. Avstralija je to dosegla v sto letih, ustvarila je Avzijca, ki ga boš spoznal kjerkoli in kadarkoli.

1914. je Avstralija, prvič v svoji zgodovini, opremila pod svojim vodstvom in poslala pod lastnimi barvami v svet svojo armado. Ti veliki, vitki in mišičasti možje od onkraj morja so presenečali tedaj ves svet po svojem popolnem preziranju vsake discipline in tradicije, a še bolj po svoji nezaslišani hrabrosti.

V Londonu, kjer ljudje česa podobnega niso bili nikoli navajeni, so Avzijci kaznovali slabega krémarmarja s tem, da so na javnem trgu priredili pravi autodafe iz njegove oprave, njegovih steklenic in

vasí. Če je bilo to res, tedaj so morali izginuli vojaki umreti strašne mučeniške smrti, kajti znano je bilo, kako grozovito postopajo Arabci s svojimi ujetniki in je zato veljalo za pravilo, da je vsak vojak hranil svoj zadnji naboj zase. Smrt mu je bila po lastni roki milejša, nego če bi prišel Arabcem v roke. A manjkali so vsi dokazi, da so bili res omenjeni Beduinci ugrabitelji vojakov in zato avstralsko poveljstvo ni moglo intervenirati. Nekega večera pa so Avzijci brez vsakega drugega orožja razen svojih bajonetov napravili kratek sprehod v beduinsko vas. In niso tam prizanegli živi duši, niti živalim. Tedaj so

ugrabitve vojakov res prenehale.

Bilo je v Solunu ob času, ko so zavezniški izvršili bolj ali manj nesmiseln poskus izkrcanja na turških tleh, da bi zasedli Carigrad in Dardanele. Neki častnik vrhovnega stana je poskušal obnoviti zvezo med posameznimi oddelki. Našel je dva Avzijca, ki sta si pod veliko skalo nekaj kuhala. Dal jima je svoje povelje. In sta mu odgovorila:

»Čuješ, stari fižol, to je tvoja vojna in glej, da izgineš. Za naju dva je zdaj ura čaja.«

Malo pozneje je napad z avstralskimi četami čudovito uspel. Poveljstvo, ki si ni toliko obetalo, pa ga ni znalo izkoristiti, drugače bi Carigrad takrat padel.

Iz česa so torej narejeni ti ljudje?

Če hočeš to umeti, moraš v Avstralijo, v njeno notranjost. Dušo kakšne dežele boš srečal zmerom le v njeni pokrajini. Primorje s svojimi velikimi mesti, Sydneyem, Melbournom in drugimi, je že preveč amerikanizirano, da bi ti razodelo skrivnosti avstralskega plemena. Šele v njegovih nepreglednih pustinjah boš našel pojasnilo za vse izrednosti avstralskega značaja. Po neskončnih, glinastih planjavah, ki jih skopo pokriva suha trava in se dvigajo nad njo blesteči se okostnjaki posameznih evkaliptov, se goji ovca, glavni vir dohodkov v Avstraliji. In tu je moral postati človek trd in pogumea v boju zoper negotoljubno naravo, ki pošilja nadenj neprestano svoje suše, svoje prerijske požare, poplave in divje živali.

Bojevitega duha, ki se poraja v nevsčestnih avstralskega življenja, ne omiljujejo kakor v drugih kolonijah niti mrzlice, ki zastrupljajo kri, niti hlapčevska ustrezljivost domačih boyev, ki mehkuži energijo. Kajti Avstralija je zdrava in »bela«, njena vrata so se zaprla priseljevanju barvanih ljudstev. Često boš srečal bogatega farmarja, ki jezdi sredi svojih hlapcev in se v ničemer ne razlikuje od njih, niti po obleki niti po jeziku, kvečjemu da so njegove kletvice še bolj pisane in krepke nego kletvice njegovih ljudi, ki pa tudi »menujejo vsako stvar z njenim imenom«.

In tako je v Avstraliji težko vedeti, da-li je mož, s katerim govoriš, bogataš ali berač. Neki potovalec pripoveduje, kako se mu je v enem najrazkošnejših sydneyjskih hotelov približal visok, eleganten gentleman v smokingu, mu stisnil roko in dejal:

»Halo, moj stari, kako je z vami?«

»Hvala, zelo dobro, toda ne spominjam se...«

»In vendar sva se, stari, srečala ob White Horn Rivru! Vodil sem čredo ovac...«

In tedaj se je potovalec spomnil, da je tam res ustavil pastirja, da ga povpraša za pot in da se mu je za odgovor zahvalil s cigareto. Nikoli bi si ne bil mislil, da je bil ta pastir večkratni milijonar...

O divjem, naravnost brezglavem, a občudovanja vrednem avstralskem pogumu smo navedli že nekoliko primerov. V ilustracijo naj navedemo še to, kar pripoveduje omenjeni potovalec:

Nekega dne se je udeležil v družbi z nekimi Avtralci lova na kenguruja, ki so ga zasledovali na konjih. Hipoma je stala pred lovci ograja iz bodeče žice. Trojica konj, med njimi tudi potovalčev, je skočila s silovitim zaletom čez ograjo, četrti je treščil z vso silo v žico, se prevrnil in malo je manjkalo, da ni zmečkal svojega jezdeca. Oba Avtralca, ki sta skočila čez ograjo, se nista niti ozrila, potovalec pa se je ustavil, da bi ponesrečencu šel na pomoč. Toda mož, o katerem je menil, da je ves polomljen, se je bil med tem že dvignil na sedlo, prosil je gosta, naj se ne vmešava v to zadevo, in je zagnal konja proti ograji. Šestkrat je to poskusil in šestkrat sta padla. Bilo je nekaj groznega v tem možu in v tej živali, ki sta bila raztrgana, okrvavljena, vsa iz sebe. Toda pri sedmem poskusu sta preskočila ograjo in nadaljevala lov, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo.

(Po V. A. Prestreu — lk)

ČEBULOJEDCI

Kakor daleč nazaj pomni zgodovina, zmerom so južnjaki zelo čislali čebulo. Egipčani, Zidje, Kitajci in Perzijci so jedli čebulo najrajši sirovo in jim je bila v tej obliki — lahko rečemo — nekakšna narodna jed. Pri Grkih je veljala čebula za delikateso. V Ilijadi poje Homer o »čebuli, ki mami k pijači«, ker so jo takrat zmerom dajali gostom. Čim bolj je pa kultura rasla, tem bolj je ugled čebule padal. Poslej se ni uživala več sirova, ampak le še kot začimba drugih jedi. Ze pri Grkih in Rimljanih je bila v poslednji dobi med najboljšimi ljudmi čebula na slabem glasu. Duh po čebuli in česnu je izdajal rajo, in tako je ostalo vse do današnjih dni, dasi spada čebula — objektivno gledano — med najbolj zdrava hrana.

DOŽIVLJAJI V DŽUNGLI

FRANK BUCK

30. POGlavJE

UBEGLEGA ŽERJAVA POTEGNEM Z LASOM NA LADJO

Odkar sem se podal na lov na divje živali, sem se navadil, da nosim vedno s seboj riato ali laso, ki se ga porablja na ameriškem zapadu. Često mi je prišla zanka prav dobro. Tako ni bilo nič neobičajnega, ko sem izvlekel nekega dne na velikem tovornem parniku, s katerim sem se vračal iz Azije v Ameriko z obsežno zbirko živali in ptičev, iz svoje ropotije metalno zanko.

Pravkar sem zaključil obhod po plavajoči menažeriji, ter dal tudi svojima dvema slugama potrebna navodila, a sedaj sem iskal razvedrila. Na misel mi je prišlo, da bi se spet malo vežbal v metanju zanke. Mišljeno, storjeno. Najprej sem ponovil znane gibe, kako se zanka izvleče iz vrvi in kako se potem pričvrsti. Bil sem baš pri tem opravilu, ko se ustavi pred menoj velik, dobrodušen mornar.

»Zakaj boste pa to rabili?« me je vprašal.

Nisem imel razloga, na dolgo pripovedovati mu, da se urim v spretnosti, ki mi je že približno domača, zato sem se napravil, kot bi bil novinec v tem poslu.

»Mislim, da ne bi bila slaba stvar, če bi človek v vašem poklicu malo poznal to pripravo,« je pripomnil. »Če vam kaka žival uide, tedaj jo spet lahko ujamete z zanko. Meni je to orodje precej dobro znano, če želite, vam lahko pokažem, kako se z njim postopa.«

Kmalu se je zbrala okrog nas gruča mornarjev, ko je moj novi prijatelj, čigar ime je bilo Curly, pričel razkazovati svojo umetnost metanja vrvi.

»Najprej ga zagrabite,« mi je tolmačil Curly, razkazujoč mi, kako se prime laso.

»Nato ga zavijte nad glavo tako,« mi je pokazal, kakšna je približno druga kretanja.

Sedaj je prosil enega tovariša, naj služi nekaj časa za gibajočo tarčo.

Prijatelj se je odzval in pričel tekatil sem in tja po krovu. Kakih deset do petnajstkrat je poskušal bivši cowboy, ki je zašel med mornarje, vreči okrog njega zanko, kar se mu je tudi posrečil približno vsaki tretjič, to ni slab uspeh za človeka, ki meče zanko le za zabavo. Njegovi tovariši so mu hrupno pritrjevali, kadar je zanka zdrčala cilju krog vratu.

»Zdaj pa poskušajte vi,« mi je dejal in mi porinil vrv v roko.

Prijel sem zanko in nekajkrat malomarno poskušal zajeti mornarja, ki mu je nova vloga tarče očitno zelo ugajala. Seveda ni bil nobeden mojih poskusov uspešen, ker sem vrv vsakič namenoma nepravilno prijel.

»Ne držite vrvi pravilno,« me je podučil Curly. »Primite jo tako.« Curly je besede prijetno vlekel, kar me je zelo zabavalo, zato sem sklenil, da se poslužim možakarjevega poduka, kolikor mi bo mogoče.

Spet sem prijel za vrv, zdaj tako kot me je poučil, pri tem pa sem slučajno pogledal navzgor. Kar sem videl, me je zelo vznemirilo. Ogromen žerjav, moj najlepši primerek, mi je pobegnil. Skozi ograjo sem še opazil, kako stopica na drugi strani krova in kako ga Lal in Nemsí, bradat Sikh, ki smo ga nazivali Dempsey, previdno in vztrajno zasledujeta. Plazila sta se tiho in počasi vedno za hrbtno dragocene ptice, ki je na nerazumljiv način prišla do svoje prostosti. Dobro sta se zavedala, da če napravita najmanjši šum, ali celo če se zaženeta za ptičem, tedaj bosta velikega možvirnika pognala v let.

Tudi jaz sem se podal, tiho kolikor mi je bilo mogoče, na lice mesta. Žal mi je bilo redkega priča. Bil je prelen primerek in tudi vreden je bil preveč denarja.

Nikdar do tedaj nisem še skrbneje pripravil zanke. Moj lučaj bo moral

biti dober, če bom zgrešil, tedaj bo ptič že v polnem poletu, preden bi spet zbral vrv za nov poskus.

Žerjav, ki ga je malo vznemirilo metanje zanke na drugi strani ladje, je razprostrl krila. Doraščen žerjav vrste saurus, kot ji je ta pripadal, meri osem do devet čevljev od konca do konca peruti — se je dvignil preko ladijske ograje. Do tedaj sem imel že dovolj nagubano vrv, in ko je ptica kakih dvajset čevljev od ladje nad vodo, sem zagnal zanko. Vrv je zasi-

kala v zraku in se spustila. Meril sem izborno. Zadrnil sem žerjava preko rame in nasprotne peruti. Jetnik je padel, malo preplašen, in zadel ob bok ladje. Udarjal je razjarjeno s krili, ko smo ga vlekli preko ograje. Toda že nagel pogled nam je pokazal, da si ni prizadel nikake poškodbe.

»Za norca ste me imeli, gospod,« mi je rekel Curly s kozjim nasmehom.

DALJE

(COPYRIGHT BY KING FEATURES SYNDICATE)

ČLOVEK IN DOM

OMARA S PRAKTIČNIMI RAZPREDELKI

Skoraj vsaka novotarija ima svoje dobre in slabe strani. Vendar v mnogih primerih vrline ne otehtajo pomanjkljivosti, zato smo gospodinje nezaupljive skoraj proti vsaki novotariji in dobro preudarimo in pretehtamo vsako, preden se odločimo za



nabavo moderno skonstruiranega predmeta.

Omara, ki nam jo predstavlja slika, je pa že na prvi pogled tako prepričevalna o svoji praktičnosti, da si bo takoj osvojila priznanje vsake gospodinje.

Pri današnjih razmerah, ko ne smatramo več za potrebno, da kopičimo v omare na ducate rjuh, prevlak, brisalke in telesnega perila, niti da imamo magazinske zaloge oblek, taka omarica popolnoma zadošča za garderobo in perilo manjše družine, ako namizno perilo hranimo v enem predalu kredence v obednici ali v kuhinji.

Polovica omare z drogom za obešalnika zadostuje za 8—10 oblek in tudi več. Saj današnja ženska obleka zavzema bore malo prostora. Pod oblekami, na dnu omare sta dva prečna droga, na katera pravilno polo-

ženo hranimo obutev. Saj smo baš s pravim prostorom za čevlje res v zadregi. Tak prostor pa je za čevlje naravnost idealen. Razume se, da bomo hranili in polagali v omaro le dobro osušene in suhe čevlje. Bog ne daj, da bi hranili in zapirali v omaro obutev oseb, kateri se noge žež mero potijo in so prepojene z neprijetnim dihom po znoju. Tak čevlji bi omaro kaj kmalu osmradili, in bi se ostali predmeti, ki bi jih imeli hranjene v omari, navzeli neprijetnega vonja.

Druga polovica omare je razdeljena v več različnih razpredelkov. Zanimiva in povsem nova je vodoravna lestvica za obešanje moških hlač, ki se premika lahko kakor predal. Na njej je gotovo prostora za več parov hlač. Zgoraj je polica za klobuke, pod njo sledita dve polici za telesno perilo, nato na predal za žepne rutice, ovratnike, pentlje in nogavice. Pod predalom pa sta še dve polici in dno omare za rjuhe, brisalke in prevlake. Tudi vrata omare so naznotraj praktično izrabljena. Na levem krilu vidimo napeto vrvico za obešanje samoveznic, damskih nogavic, šerp in pentelj ali trakov. Na desnem krilu je notranje zrcalo, ki nam služi pri oblačenju, in mala predalu podobna policiča za toaletne potrebščine.

Na prvi pogled je razvidno, da tako idealno razdeljena omara lastnika avtomatično navaja k redu. Saj se tako rekoč vsak razpredlek že sam ponuja za sprejem posameznih predmetov in navaja k disciplini in redu.

Razvidno je tudi, da za dosego tako razdeljene omare ni treba nalašč nabavljati nove, ker se da vsaka dvokrilna stara omara z malimi mizarskimi stroški tako preurediti, da odgovarja naši sliki.

— 8 —



ZA MISLEČE GLAVE

25

Na poti v planine

(PONATIS ZABRANJEN)

Skupina mladih turistov se je zarana odpravila na pot, da se povzpne na enega izmed višjih vrhov švicarskih Alp. Zvižgajoč in pojoč so ja kresali po cesti, dokler niso prišli do razpotja, kjer se je bilo treba odločiti, ali na levo ali na desno. Tedaj šele je vodnik opazil, da je zemljevid pozabil v hotelu, kjer so prenočevali, a to je



bilo zdaj že dobro uro hoda za njimi. Čeprav nerad, se je moral eden izmed njih potruditi nazaj. Ko se je že nekaj korakov oddaljil od skupine, pa je zdajci Boštjanu šinila v glavo dobra misel, kako bodo tudi brez zemljevida našli pot naprej. Tovariši Boštjanu niso mogli prav verjeti, ker je ležal kažipot od viharja prevrnjen čez cesto, daleč naokoli pa zaradi zgodnje ure ni bilo žive duše, ki bi jo lahko pobarali. Boštjan jim je celo reč razložil in v 5 minutah so se popolnoma točno orientirali.

Kako neki so storili to?

26

Ana ponočuje

(PONATIS ZABRANJEN)

Do nedavna je bila Ana služkinja, kakor se spodobi. »Odkar je zaročena, jo je pa sam vrag obsedel,« pravi gospod. Čemerna je in zmerom trudna. Po navadi vstaja prekasno in tudi pri delu je vsak dan bolj zanikarna.

Gospodinja sumi, da Ana ponočuje. Kontrolirati jo je pa žal zelo težko, ker ima dekletno sobico izven stanovanja v gospodarskem posloplju poleg hiše.

Neko popoldne Ana spet poprosi gospodinjjo, da bi ji dala prosto. »Dobro,« pravi gospa, »samo da mi ne pridete spet tako kasno domov, saj veste, da imamo jutri perlo in da bo treba pošteno delati.« Ana

seveda vse sveto obljubi, toda drugi dan je spet krmežljava, tako da komaj dela. Na vprašanje gospodinje, zakaj je taka, pa Ana seveda prepričevalno zatrjuje, da je sinoči bila že zelo zgodaj doma in res ne ve, zakaj je zadnji čas tako slaba. Gospodinja se hoče sama prepričati, pa gre v sobo služkinje, kjer opazi, da je postelja razkopana, da se je torej Ana dejanski vlegla k počitku. Še zmerom se pa nevarno ozira okrog sebe, ker služkinji že prav nič ne verjame. Mogoče se bo le dobil kje kak dokaz, da je Ana lagala. Tedajci zagleda gospodinja budilko na nočni omari in že je šine v glavo, kako se bo prepričala, če dela služkinji krivico ali ne.

Kaj je naredila prebrisana gospodinja?

Rešitev k št. 23

(Dober alibi)

Ker sta posestnik in njegov bivši hlapec istočasno pritekla na pogorišče, je jasno, da hlapec ni mogel spati, ko je začul plat zvona, ampak je moral biti že opravljen. Drugače bi gotovo kasneje prišel na pogorišče kakor gospodar, ker sta bila oba oddaljena po 10 minut.

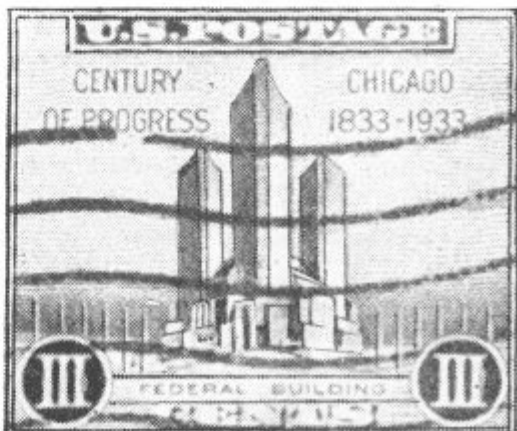
Rešitev k št. 24

(Mesečnica)

Ako bi bil mladi risar res sam opazoval prizor z mesečnico, potem gotovo ne bi napravil take slike. Mesečniki namreč tavajo na svojih vratolomnih pohodih za mescem, kakor da ga iščejo in hočejo k njemu, nikoli pa mu ne obračajo hrbet.

ZNAMKE
PRIPOVEDUJEJO

SVETOVNA RAZSTAVA NA ZNAMKI
Poštna uprava ameriških Zedinjenih držav je izdala serijo znamk s slikami naj-



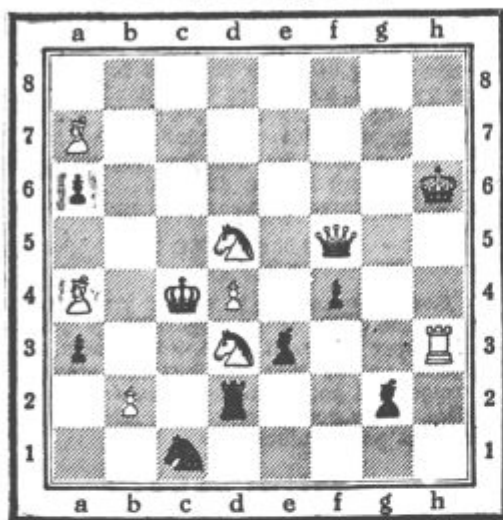
značilnejših posloplj na svetovni razstavi v Chicagu z označbo »Stoletje napredka«.



PROBLEM 32

E. Andersen

Prva nagrada »Aja Sana«



Mat v dveh potezah

SKOTSKA IGRA

Igrano na turnirju v Lipskem
l. 1877

Beli: Paulsen

Črni: Andersen

- | | |
|-------------|---------|
| 1. e2—e4 | e7—e5 |
| 2. Sg1—f3 | Sb8—c6 |
| 3. d2—d4 | e5 : d4 |
| 4. Sf3 : d4 | Lf8—c5 |
| 5. Lc1—e3 | Dd8—f6 |

Zanimivi Blumenfeldov napad s Sd4—b5!
tedaj še ni bil znan.

- | | |
|-----------|--------|
| 6. c2—c3 | Sg8—e7 |
| 7. Lf1—b5 | 0—0 |
| 8. 0—0 | Lc5—b6 |

Da se prepreči neugodna zamenjava te-
kačev po S : c6

- | | |
|------------|-------|
| 9. f2—f4 | d7—d6 |
| 10. Sb1—a3 | a7—a6 |

O tej potezi je napisal Steinitz l. 1889.
čisto pravilno: »Črni se tu ni ravnal po
splošnih načelih in je spravil sovražnega
tekača na ugodnejšo postojanko. Mnogo
boljše bi bilo 10. . . . Sc6 : d4, 11. c3 :
d4, d6—d5, 12. e4—e5, Df6—g6.«Črni bi bil z obvladanjem belih polj za-
dostno odškodovan za nasprotnega proste-
ga kmeta.

- | | |
|------------|--------|
| 11. Lb5—e2 | Df6—g6 |
| 12. Le2—f3 | f7—f5 |

Ta poteza velja, kakor se kmalu pokaže,
kmeta: zopet posledica pomanjkljive 10.
poteze črnega.

- | | |
|---------------|----------|
| 13. e4 : f5 | Lc8 : f5 |
| 14. Sd4 : f5 | Se7 : f5 |
| 15. Le3 : b6 | c7 : b6 |
| 16. Dd1—b3+ | Kg8—h8 |
| 17. Db3 : b6 | Dg6—f7 |
| 18. Lf3 : c6! | ... |

Črni žrtvuje za napad drugega kmeta.
Paulsen sprejme žrtev mirno. Nepričako-
vana parada pri 22. potezi dokazuje, da je
pravočasno zapazil kombinacijo svojega
nevarnega nasprotnika in jo temeljito pro-
učil

- | | |
|--------------|---------|
| 18. . . . | b7 : c6 |
| 19. Db7 : c6 | Df7—a7+ |
| 20. Kg1—h1 | ... |

Tu bi Tf1—f2 nudila nasprotniku še eno
šanso: 20. . . . g7—g5, 21. f4 : g5?, Sf5—
g3 s pridobitvijo kvalitete.

- | | |
|-------------|---------|
| 20. . . . | Sf5—g3+ |
| 21. h2 : g3 | Tf3—f6 |
| 22. Tf1—f2! | ... |

Edina, toda popolnoma zadostna odvrni-
tev nevarnosti z matom. Beli ima eno fi-
guro več. Bitka je že odločena

- | | |
|-------------|--------------|
| 22. . . . | g7—g5 |
| 23. Dc6—f3 | g5—g4 |
| 24. Df3—e2 | Ta8—f8 |
| 25. De2—d2 | Tf6—h6+ |
| 26. Kh1—g1 | Tf8—f5 |
| 27. Dd2—d4+ | in beli dobi |

Rešitev problema 30

1. Tg1—g2! Ke4—f3 (a). 2. Dc5—d5+,
Kf3—g4 3. Tg2—g1. Po 2. . . . Kf3—e3 pri-
de 3. Dc5—c4! Lep motiv iz treh kratkih
potez nudi drugo varianto: 1. . . . Ke4—
d3(b) 2. g3—g4!, Kd3—e4 3. Tg2—g3!

Rešitev problema 31

1. Th7—h8 (grozi Sf8—h7 mat) . . . Sd4—
b5 2. Dd6—c6 mat 1. . . . Se2 2. De6 mat.
1. Sc6 2. Dd7 mat. 1. . . . Se6 2. De7 mat.
Vsaka poteza konja nudi beli kraljici novo
polje za mat. Tematičen problem z lepim
mehanizmom.

MRTVI FRANCOSKI KRALJI PRI MIZI

V švicarskem arhivu za narodoslavlje
poroča dr. Geiger iz Bazla o nenavadnem
običaju na francoskem dvoru v 16. in 17.
stoletju, da so za vsakim umrlim kraljem
napravili točno podobno lutko, ki so ji,
oblečeni v kraljevskem ornatu, tako dolgo
prinašali vse dnevne obroke jedi, dokler
kraljevo truplo ni bilo pokopano. Geiger
skuša razlagati ta običaj na ta način, da
kralj ni mogel veljati za mrtvega, dokler
ni bil pokopan in da so zaradi tega rav-
nali z njim, kakor da bi bil še živ. Pre-
mena vlade se je izvršila šele pred grob-
nico v St. Denisu, kjer se je slovesno
oznanilo »Le roi est mort« (kralj je mrtev).
Novi kralj se je moral dotlej držati v
ozadju in šele trenutek potlej so ga s kli-
četi »Vive le roi!« pozdravili kot novega
vladarja.